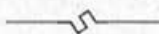

V
37
—
10

IZVESTJA

MUZEJSKEGA DRUŠTVA ZA KRAJNSKO.

UREDIL

ANTON KOBLAR,
DRUŠTVENI TAJNIK.

IZDALO IN ZALOŽILO „MUZEJSKO DRUŠTVO ZA KRAJNSKO“.

◊ LETNIK X. ◊

V LJUBLJANI 1900.

NATISNILA J. BLAŠNIKOVA TISKARNA.

ALVESTA
MUSEUMS OF THE
KANSAS
MUSEUMS OF THE
KANSAS
MUSEUMS OF THE
KANSAS

Č185

N 2707 / 1970

Kazalo.

Razprave.

	Stran
O bojih med krščanskimi in poganskimi Slovenci v osmem stoletju. <i>Dr. Fr. Kos</i>	1
Academia Operosorum. <i>Viktor Steska</i>	37, 77
Ajdovski zid pri Vrhniki. <i>S. Rular</i>	55
Dve stari cerkvi sv. Petra na Kranjskem. <i>M. Šitar</i>	59
Kopališča v Ljubljani. <i>A. Koblar</i>	67
O treh tržaških škofih imenovanih Johannes. <i>Dr. Fr. Kos</i>	95
Dobrotniki nekdanjega ljubljanskega jezuitskega kolegija. <i>A. Koblar</i>	99
Naši denarji in kranjske spominske svetinje. <i>Viktor Steska</i>	109
Paberki iz arhiva cistercijanskega samostana v Dunajskem Novem Mestu. <i>A. Koblar</i>	119
Troje slavospevov na zmago pri Sisku. <i>A. Koblar</i>	128
Dolničarjeva »Bibliotheca Labacensis publica«. <i>Viktor Steska</i>	134, 145
Herkul v ljubljanskem muzeju. <i>Viktor Steska</i>	174
Ljubljančani 17. stoletja. <i>A. Koblar</i>	179

Mali zapiski.

Slovenščina v mnogojezični blibliji iz l. 1599. <i>L. P.</i>	20
Občni zbor »Muzejskega društva za Kranjsko«. <i>A. K.</i>	26
Grofinja Ana Katarina Zrinjska in ljubljanske klarise. <i>A. K.</i>	72
Plače kranjskih deželnih uradnikov in uslužbencev l. 1730. <i>A. K.</i>	73
Rodovina Paul pl. Nagerschigg. <i>P. Walter Šmíd</i>	75
Pismo španjolskega vojaka izpred Gibraltarja z l. 1799. <i>I. Vrhovnik</i>	140
Herrngült, Pfundherrngült, Gültbuch — kaj je to? <i>A. K.</i>	143
Nekaj ljubljanskih potresov. <i>I. Vrhovnik</i>	239
Stari napisi v cerkvi sv. Jošta nad Kranjem	240

Slovstvo.

»Kulturne slike s Kranjskega«, sp. Jos. Ciperle. <i>Dr. Fr. Kos</i>	20
»Stara Kranjska«, izd. K. Grefe in P. pl. Radics. <i>A. K.</i>	22
»Monumenta historica ducatus Carinthiae«, spisal Avg. pl. Jaksch. <i>P. W. Š.</i>	23
»Johann Mannel, Laibachs erster Buchdrucker«, spisal Friderik Ahn. <i>P. W. Š.</i>	24
»Newe Zeytungen aus Johann Mannels Druckerpresse«, sp. Friderik Ahn. <i>P. W. Š.</i>	24
»I castelli della Val d. Arsa«, sp. C. de Franceschi. <i>A. K.</i>	108
Zlatninske najdbe v Kranju. <i>A. K.</i>	143
»Povjest župa i crkava zagrebačkih«, II. zv., sp. Iv. Barlè. <i>A. K.</i>	143
»Primus Trubers Briefe«, sp. dr. Th. Elze. <i>A. K.</i>	144
»Römische Strassen und Befestigungen in Krain«, sp. Ant. pl. Pre- merstein in S. Rutar. <i>A. K.</i>	144
»Der comitatus Liupoldi und dessen Auftheilung in die Landes- gerichte des XIX. Jahrhunderts, sp. Ant. Mell. <i>A. K.</i>	144
<hr/>	
Imenik članov »Muzejskega društva za Kranjsko« v l. 1900	27
Znanstvene korporacije in društva, s katerimi je »Muzejsko društvo za Kranjsko« v zvezi in zamenjava publikacije	33

IZVESTJA

Muzejskega društva za Kranjsko.

Letnik X.

1900.

Sešitek 1.

O bojih med krščanskimi in poganskimi Slovenci v osmem stoletju.

Spisal dr. Fr. Kos.

Valhún, sin Kajtimara, boj krvavi
Že dolgo bije za krščansko vero,
Z Avrel'jem Droh se več mu v bran ne stavi.
Prešeren.

I.

V prvi polovici osmega stoletja je vladal po Karantaniji slovenski vojvoda Borut. Takrat so divji Obri začeli nadlegovati karantanske Slovence. ¹⁾ Borut se je obrnil do Bavarcev ter jih prosil pomoči. Ti so tudi kmalu prišli in pomagali Slovencem pregnati Obre iz dežele. Vendar so naši predniki drago plačali Bavarcem njih postrežljivost, ker so morali odslej Karantanci in njih sosedje ²⁾ priznavati vrhovno oblast fran-

¹⁾ To se je zgodilo najbrže med letom 743. in 748., ko je na Bavarskem vladal vojvoda Odilo (umrl dne 18. januarja leta 748) ter so bili Bavarci podložni frankovskemu kralju. Odilov naslednik Tasilo (rojen leta 741.) je bil v začetku svojega vladanja jako mlad in ni verjetno, da bi se bil hotel vtikati v bojne zadeve tuje dežele.

²⁾ Conv. Bag. et Carant. c. 4 (Monumenta Germ., Scriptorum = MG. SS., XI, 7): »Illi quoque festinando venientes expugnaverunt Hunos et obfirmaverunt Quarantanos, servitutique eos regum subiecerunt, similiterque confines eorum.« — Najbrže so bili ti mejni sosedje ali krajinščani (confines) takratni prebivalci Kranjskega. Na panonske Slovence ne moremo misliti, ker so bili takrat še podložni Obrom. Slovanski prebivalci okoli Reke so pa šele leta 799. prišli s Franki v dotiko.

kovskih kraljev, katerim so bili Bavarci že od leta 743. podložni. Vojvoda Borut je poslal na Bavarsko v poročstvo zvestobe svojega sina Gorazda in svojega nečaka Hotimira, katera so spremljali še nekateri drugi Slovenci. A ta zveza med karantanskimi Slovenci in nemškimi Bavarci ni bila brez pomena v nekem drugem oziru. Vojvoda Borut je namreč izrekel željo, da bi Gorazd in Hotimir dobivala na Bavarskem poduk v krščanski veri, kar se je tudi zgodilo.³⁾

Ko je vojvoda Borut umrl, sledil mu je z dovoljenjem frankovskega kralja okoli leta 750.⁴⁾ njegov sin Gorazd,⁵⁾

³⁾ Conv. Bag. et Carant., c. 4 (MG. SS., XI, 7).

⁴⁾ Letnice, na katere se moremo ozirati, ako hočemo približno dognati, kdaj sta vladala Gorazd in Hotimir, so 743, 751, 772 in 784. Leta 743. so bili Bavarci, katerim so pomagali tudi Slovenci, premagani ob Lechu ter so morali odslej priznavati vrhovno oblast frankovskih kraljev; leta 751. je Pipin postal frankovski kralj; leta 772. je prišel bavarski vojvoda Tasilo s svojo vojsko nad karantanske Slovence, in leta 784. je umrl solnograški škof Virgilij. Med leta 743. in 784. nam je uvrstiti naslednje dogodbe:

1.) Obri napadejo karantanske Slovence (okoli 745). Glej zgoraj op. 1. — 2.) Smrt vojvode Boruta; njegov naslednik je bil Gorazd (okoli 750). Glej spodaj op. 6. — 3.) Po triletnem vladanju je umrl Gorazd, kateremu je za frankovskega kralja Pipina sledil Hotimir (okoli 753). — 4.) Škof Virgilij pošlje Hotimiru pokrajinskega škofa Modesta in več duhovnikov (okoli 755). — 5.) Solnograški duhovniki postavijo med Slovenci prve tri cerkve (okoli 760). — 6.) Modest umrje; poganski Slovenci se prvokrat vzdignejo zoper krščansko stranko (okoli 765). — 7.) Druga vstaja poganskih Slovencev (okoli 767). — 8.) Hotimirova smrt; Slovenci se vzdignejo v tretje zoper svoje krščene rojake; več let ni bilo nobenega duhovnika med njimi (okoli 769—772). — 9.) Slovenski vojvoda Volkun; škof Virgilij mu pošlje prvokrat duhovnikov (okoli 773). — 10.) Škof Virgilij pošlje Volkunu v drugič duhovnikov (okoli 775). — 11.) Isti škof mu pošlje v tretje dušnih pastirjev (okoli 777). — 12.) Četrta pošiljatev (okoli 779). — 13.) Volkun dobi v petič duhovnikov iz Solnograda (okoli 781). — 14.) Škof Virgilij pošlje Volkunu v šestič mašnikov (okoli 783). — Po teh dogodkih je škof Virgilij umrl dne 27. novembra leta 784.

⁵⁾ Conv. Bag. et Carant. ima ime »Cacatius« in »Cacatus«; Vita s. Virgilia pa »Carastus«. — Ta oblika se mi zdi boljša ter mislim, da

ki je bil takrat že kristjan. Zanj so namreč prosili karantanski Slovenci pri Bavarcih ter ga potem, ko je prišel k njim, povzdignili v svojega vojvodo. Mogoče je, da se je že takrat na Gosposvetskem polju vršil oni starodavni obred, o katerem nam je znano, da je bil v navadi v poznejših časih, ko so postavljali vojvode po Koroškem. Ker je bil Gorazd goreč kristjan, začel je delati na to, da bi se tudi njegovi podložniki dali krstiti. Neznani pisatelj, kateri je sestavil »*Libellus de conversione Bagoariorum et Carantanorum*«, nam sicer ne pripoveduje, da bi bil Gorazd kaj storil za krščanstvo med svojimi rojaki, a dokazati se vendar more, da je najbrže podpiral razširjanje svete vere.⁶⁾ Ko je vladal tri leta, končal je svoje življenje.

Gorazdu je sledil njegov bratranec Hotimir⁷⁾, za katerega so Slovenci prosili pri frankovskem kralju Pipinu ter ga potem, ko je prišel med nje, povzdignili za svojega vojvodo.

---

pravilno ime se glasi Gorazd. To ime med Slovenci ni bilo neznano v prvih stoletjih srednjega veka. Glej *Letopis Mat. Slov.* za leto 1886, str. 119, št. 89.

⁶⁾ Gorazdov naslednik Hotimir je postal slovenski vojvoda z dovoljenjem kralja Pipina, ki je prišel do te časti v novembru leta 751. Pred novembrom rečenega leta Hotimir tedaj še ni bil vojvoda, pač pa brez dvoma Gorazd. Dne 15. marca leta 752. je umrl papež Caharija. Ko je vladal ta papež, je bilo po Karantaniji že toliko kristjanov, da je določil, da naj spada ta pokrajina v cerkvenem oziru pod solnograško škofijo. (Gl. listino cesarja Karola z dne 14. junija leta 811. »*Izvestja Muz. dr.*«, IV, 105, št. 8). — Ta zasluga, da se je za papeža Caharije pokristjanilo veliko Slovencev, ne more se prištevati vojvodi Hotimiru, kateri je šele po 751. letu postal vladar po Karantaniji, a tudi ne vojvodi Borutu, ki je bil še poganske vere, ko je gospodoval po slovenski zemlji. Ta zasluga gre brez dvoma vojvodi Gorazdu.

⁷⁾ V rokopisih spisa *Conv. Bag. et Carant.* čitamo imena Cheitmar, Cheitumarus, Chettumarus in Chetumarus, v *Vita s. Virgilii Cheumarus*, v *Lib. confrat.* (MG. *Necrol.* II, p. 15) pa Cheitamar. — Že Kopitar (*Glag. Cloz.*, p. LXXII, op. 2) je trdil, da pravo ime je Hotimir. Znani so nam še drugi Slovenci, ki so živeli v 9. stoletju ter se zvali Hotimiri. (Glej *Letopis Mat. Slov.* za leto 1886, str. 120, št. 96).

Hotimir je bil jako goreč kristjan. Njemu je solnograški duhovnik Lupo, katerega je njegov škof postavil čez otok Au v Chiemskem jezeru ⁸⁾, prepustil svojega nečaka Majorana, da je šel z njim med karantanske Slovence. Rečeni Lupo, ki je bil Hotimirov učitelj in krstni boter, je opomnil svojega nekdanjega učenca, da naj bo v cerkvenih zadevah vedno pokoren solnograškim škofom. Enake nasvete mu je dajal tudi duhovnik Majoran. Hotimir je tudi vse to obljubil. Leto za letom je izkazoval svojo pokorščino in vdanost rečeni cerkvi, od katere je mnogokrat dobil dušnih pastirjev. ⁹⁾

Ko je preteklo nekoliko časa, odkar je vojvoda Hotimir nastopil vladu po Karantaniji, prosil je solnograškega škofa Virgilija, da bi prišel med Slovence ter jih potrdil v sveti veri. To kaže, da se je bilo do takrat dalo že veliko ljudij krstiti, ker drugače bi ne bil Hotimir prosil škofa Virgilija, da naj nastopi dolgo in težavno pot. Tej želji škof ni mogel ustreči; zato je pa poslal kot svojega namestnika škofa Modesta ter z njim duhovnike Wattona, Reginberta, Kozharja in Latina, potem dijakona Ekeharda in več drugih klerikov. Imena teh duhovnikov kažejo, da so bili isti večinoma nemške narodnosti; le tu in pa tam je bil kak potomec nekdanjih Rimljanov, katerih je v tistem času še precej veliko živelo po zemlji sedanjega Solnograškega. Preden je Modest nastopil svojo novo službo, dobil je od svojega škofa oblast, da sme med Slovenci po cerkvenih postavah posvečevati cerkve in duhovnike; prepovedano pa mu je bilo, storiti kaj takega, kar bi nasprotovalo naukom svete vere.

Ko je škof Modest prišel s svojimi duhovniki v Karantanijo, posvetil je po raznih krajih več cerkva, tako n. pr. cerkev Marije Device pri Gospej Sveti, potem cerkev na Lurn-

---

⁸⁾ Chiemsko jezero je na Bavarskem. — Verjetno je, da sta se na otoku Au mudila tudi Gorazd in Hotimir, ko sta prebivala na Bavarskem.

⁹⁾ Conv. Bag. et Carant., c. 4 (p. 7).

skem polju na sedanjem Gorenjem Koroškem in pa cerkev ob Ingeringu na sedanjem Gorenjem Štajarskem.¹⁰⁾

Prva izmed naštetih cerkva je bila postavljena pri Gospej Sveti, ne daleč od Krnskega gradu na Koroškem. Brez dvoma sta bila Krnski grad in pa Gospa Sveta središče karantanskih Slovencev. Kakor se je dobrih sto let pozneje karantanski vojvoda Arnulf rad mudil v Krnskem gradu, tako najbrže tudi slovenski vojvode osmega stoletja. Ako je bil Krnski grad navadno bivališče slovenskih vojvod, je pač umevno, da so ti kot dobri katoličani hoteli imeti v bližini tudi svojo cerkev.

Druga božja hiša je bila postavljena na sedanjem Lurnskem polju. V rimski dobi je bilo tam, kjer je sedaj vas St. Peter im Holz na Gorenjem Koroškem, mesto Teurnia ali Tiburnia. V tem kraju je bil še v šestem stoletju škofovski sedež. Najbrže so Slovenci, ko so si osvojili karantansko zemljo, razrušili mesto Tiburnijo ter uničili ondotno škofovsko stolico. Verjetno je, da je škof Modest vedel za to, da so nekdanji škofje vladali v Tiburniji. Ko je tedaj v tem kraju, katerega so pa namesto Tiburnija začeli zvati Liburnija, postavil cerkev, mislil je morebiti na to, da bi se iznova ustanovila stara škofovska stolica. Mogoče je, da se je smatral za nekakega naslednika nekdanjih tiburnijskih škofov.

Ko je po Karantaniji gospodoval vojvoda Hotimir, potrdila sta iznova dva papeža, da naj rečena pokrajina spada v cerkvenem oziru pod solnograško škofijo.¹¹⁾ To sta bila Štefan III. (II.), ki je vladal od leta 752—757., ter Pavel I., ki je izvrševal svojo službo od leta 757—767.

Škof Modest je ostal na slovenski zemlji do konca svojega življenja. Ni nam znano, katerega leta je umrl; najbrže okoli 765. Po njegovi smrti je vojvoda Hotimir iznova prosil

¹⁰⁾ Conv. Bag. et Carant., c. 5 (p. 7): »... Qui venientes Carantanis dedicaverunt ibi ecclesiam sanctae Mariae (in Solio), et etiam in Liburnia civitate, seu ad Udrimas, et in aliis quam plurimis locis.«

¹¹⁾ Glej listino cesarja Karola z dne 14. junija leta 811. (»Izvestja Muz. dr. 4, IV, 105, št. 8).

škofa Virgilija, da bi prišel v Karantanijo. A ta mu tudi takrat ni mogel ustreči, ker se je med Slovenci vnela domača vojna.¹²⁾ Poganska stranka, ki je sovražila novo vero in pa tujce, kateri so vrel v deželo ter bili na vojvodovem dvoru vedno dobro vsprejeti, se je vzdignila zoper krščanske Slovence. Kaže se, da so bili ti srečnejši ter užugali svoje nasprotnike. Kmalu potem je škof Virgilij poslal med Slovence duhovnika Latina, ki je bil najbrže isti mož, kateri je pred mnogimi leti prišel v Karantanijo s škofom Modestom.

Nekaj časa po prvi domači vojni so se iznova začeli nemiri med Slovenci. Poganski Karantanci so se v drugič vzdignili zoper svoje sobrate. Duhovnik Latin se ni več čutil varnega v deželi ter je pobegnil v svojo domovino.¹³⁾ Ko se je boj polegel, poslal je škof Virgilij med Slovence najprej duhovnika Madalhoha, za njim pa duhovnika Warmanna.

Dokler je vojvoda Hotimir vladal, imeli so krščanski Slovenci v njem dobro zaslombo. Poganska stranka je dvakrat poskusila svojo srečo, a obakrat zastoj. Ko je Hotimir zatisnil oči, vzdignila se je v tretje in sicer ne brez uspeha. Premagala je katoliško stranko ter pregnala iz dežele vse tuje in domače duhovnike. Več let ni bilo med Slovenci nobenega mašnika in brez dvoma tudi nobene božje službe.¹⁴⁾ Lahko si mislimo, da so že pokristjanjeni Slovenci v takih okolnostih iskali pomoči pri Bavarcih ter jo tudi našli. Bavarski vojvoda Tasilo II. je leta 772. zbral svoje trume ter pomagal krščanski stranki, da je zopet prišla do oblasti.¹⁵⁾

¹²⁾ Conv. Bag. et Carant. c. 5 (p. 8): »... Quod ille (sc. Virgilius) rennuit orta seditione quod carmula dicimus.«

¹³⁾ Conv. Bag. et Carant. c. 5 (p. 8): »... et non multo post orta alia seditione exivit inde ipse Latinus presbyter. Sedata autem carmula...«

¹⁴⁾ Conv. Bag. et Carant., c. 5 (p. 8): »Mortuo autem Cheitmaro et orta seditione aliquot annis nullus presbyter ibi erat...«

¹⁵⁾ Ann. s. Emmer. Ratisp. mai. a. 772 (MG. SS., I, 92). — Auct. Garst. a. 772 (MG. SS., IX, 563). — Ann. Admunt. a. 772 (MG. SS., IX, 572). — Ann. s. Rudberti Salisb. a. 772 (MG. SS., IX, 769).

S pomočjo Bavarcev so bili poganski Slovenci ugnani tako, da se odslej niso več vzdignili ter se polagoma tudi pokristjanili. Na ta način so dobili tujci v katoliški stranki zanesljivo oporo, da so lažje prihajali v deželo ter si lastili slovensko zemljo. Na drugi strani pa je bilo v narodnem oziru za Slovence dobro, da so primeroma zgodaj sprejeli sveto vero. Njim se ni godilo tako, kakor nekaterim polabskim Slovanom, ki se nikakor niso hoteli odpovedati veri svojih očetov. Pod pretvezo, da jih hočejo pokatoličaniti, vojskovali so se Nemci z njimi tako dolgo, da so jih po nekaterih krajih prej iztrebili, kakor pa pridobili krščanstvu.

Rečeni Tasilo je leta 770., tedaj v tistem času, ko so poganski Slovenci gospodovali po Karantaniji, daroval Attonu, opatu cerkve sv. Petra v Scharnitzu na severnem Tirolskem, kraj Innichen z vso okolico do slovenske meje (*»usque ad terminos Sclauorum«*). Innichen je mesto na Tirolskem blizu tam, kjer izvira reka Drava. Mejo med slovensko in bavarsko zemljo je takrat delal v Pusterski dolini neki potok (sedanji Mühlbach), ki teče z gore Anrass mimo enakoimenovane vasi ter se potem nekako na sredi pota med sedanjim Lienzom in Innichenom izliva v Dravo. Tasilo je podelil omenjeno zemljo, katera je bila že od starodavnih časov sem pusta in brez prebivalcev, opatu Attonu v ta namen, da bi ta postavil v Innichenu samostan ter potem odtod pošiljal misijonarje med neverne Slovence, katere naj bi potem pripeljali na pot resnice.¹⁶⁾ — Ker se nemški duhovniki po Hotimirovi smrti niso mogli več shajati na slovenskih tleh, kjer je takrat vladala poganska stranka, hotel jim je vojvoda Tasilo preskrbeti nekako zbirališče na svoji zemlji prav tik slovenske meje.

Ko so bili poganski Slovenci premagani s pomočjo Bavarcev, postal je Volkun vladar po Karantaniji.¹⁷⁾ Je li bil

¹⁶⁾ Listina bavarskega vojvode Tasila iz leta 770. (Zahn, Cod. dipl. Austr.-Fris., I, 3, št. 2): »... propter incredulam generationem Sclauorum ad tramitem ueritatis deducendam.«

¹⁷⁾ V besedah Waltunc, Waltunch, Waltinch in Waltuch, katere nahajamo po raznih rokopisih, tiči lahko nemško ali pa slovensko ime.

Hotimirov sin ali ne, ni znano; noben zanesljiv vir nam ničesar ne poroča o tem.

Za vlade vojvode Volkuna je po njegovi priprošnji poslal solnograški škof Virgilij šestkrat raznih duhovnikov med Slovence. To se je zgodilo med letom 772. in 784. Mislim, da smemo pritrditi Huberju¹⁸⁾, ki piše, da je škof poslal najbrže vsako drugo leto večje ali manjše število mašnikov med Slovence.

Vojvoda Volkun je brez dvoma s pomočjo Bavarcev in proti volji poganskih Slovencev postal vladar v Karantaniji. Ker je bilo število nevernikov gotovo še jako veliko, moral si je najprej utrditi svoje stališče nasproti poganski stranki, in šele potem je mogel misliti na to, da bi privabil tujih duhovnikov v deželo. Zato mislim, da se leta 772. še ni obrnil s prošnjo do Virgilija, temuč šele naslednjega leta. Verjetno je, da mu je solnograški škof leta 773. prvikrat poslal mašnikov. Prišli so takrat na slovensko zemljo duhovnika Heimona in Reginbald, dijakon Majoran ter še več drugih pobožnih in omikanih klerikov.¹⁹⁾

Nekateri mislijo, da je bil Hotimirov naslednik v Karantaniji tujec, katerega je vojvoda Tasilo pripeljal z Bavarskega (gl. Huber, *Geschichte der Einführung und Verbreitung des Christenthums in Südostdeutschland*, IV, 165), drugi pa, da je bil domačin, morebiti še celo Hotimirov sin. Ako pomislimo, da so bili Volkunovi predniki Slovenci in prav tako nekoliko časa tudi njegovi nasledniki, smemo trditi, da je bil tudi on slovenske krvi. Kaj bi bil takrat opravil kak tujec med Slovenci, ko so bili duhovi po treh domačih vojnah posebno Bavarcem nasprotni! Kako bi bil mogel v takih razmerah tujec pridobiti krščanstvu več kakor polovico Slovencev! Cesar Karol Veliki, ki je bil dokaj močnejši, kakor bavarski vojvoda Tasilo, je bil tako previden, da je pustil Slovincem njih domače vojvode. Gotovo je bil tudi Tasilo vsaj toliko političen, da ni vsilil Slovincem tujca za vladarja. — V izrazu *Waltunc* tiči po mojih mislih slovensko ime Volkun. (Gl. *Letopis Mat. Slov.* za 1886, str. 147, št. 333). Po novejših knjigah čitamo tudi imena Valhun, Valjhun in Vladuh.

¹⁸⁾ *Geschichte der Einführung etc.*, IV, 166.

¹⁹⁾ *Conv. Bag. et Carant.* c. 5 (MG. SS., XI, 8). — Če čitamo besede »cum aliis clericis«, mislimo lahko pri besedi »clericis« na posvečene mašnike ali pa na klerike, kateri še niso dobili vseh blagoslovov.

V prvih stoletjih srednjega veka je bila navada, da so tisti duhovniki, kateri so po oddaljenih krajih nestalno izvrševali svojo službo, prišli vsako leto med veliko nočjo in binkoštni k svojemu škofu ter mu poročali o svojih uspehih. Jako verjetno je, da so se duhovniki, kateri so po Karantaniji oznanovali božjo besedo, zaradi velike oddaljenosti napotili vsako drugo leto v Solnograd in tu škofu povedali, kaj so vse storili v zadnjem času, ter od njega tudi dobili raznih inštrukcij za svoje nadaljno delovanje. Ne smemo si misliti, da bi se bili v takem času napravili vsi duhovniki iz Karantanije proti Solnogradu. To so storili le nekateri kot nekaki zaupniki ostale duhovščine, in sicer brez dvoma najjemenitnejši in najvplivnejši. Ko so izvršili pri škofu svoje delo, poslal jih je ta iznova med Slovence ter jim dodal še novih tovarišev.²⁰⁾

Med duhovniki, katere je Virgilij v drugič poslal Volkunu, in sicer okoli leta 775., so bili Heimona, Duplita, Majorana in morebiti tudi Reginbald. Ko je Majorana prvokrat šel na Slovensko, bil je še diakon; ko se je napotil v drugič tja, bil je pa že presbiter.²¹⁾ Ker nahajamo med tu naštetimi duhovniki Heimona, Majorana in Reginbalda, kateri so bili že pri prvem poslanstvu, moramo si misliti, da so bili prav ti izbrani, da so šli v Solnograd poročat škofu, kako napreduje razširjevanje krščanstva med Slovenci.

V tretje je škof Virgilij poslal med naše prednike duhovnike Gozharja, Majorana in Erchanberta. Prvega poznamo, ako imamo povsod z eno in isto osebo opraviti, iz tistih časov, ko je gospodoval med Slovenci vojvoda Hotimir. Tudi Majorana nam je znan.

Četrtega poslanstva sta se udeležila Reginbald in Reginhar. Unega poznamo že od prej. Najbrže je prišel škofu poročat

²⁰⁾ Conv. Bag. et Carant., I. c.: »... et alios clericos cum eis.«

²¹⁾ Pomni je, da ta Majorana ni bil enakoimenovani nečak Lupov, kateri je bil že pod vojvodo Hotimirom presbiter; a tu omenjeni Majorana pa je bil za vojvode Volkuna, ko je prvokrat šel na Slovensko, še diakon.

o misijonskih uspehih med Slovenci ter se je nato iznova vrnil med nje.

Med duhovniki, kateri so bili pri petem poslanstvu, se omenjata Majoran in Avguštin. Ta je nov, a uni nam je znan že od prej.

Preden je škof Virgilij umrl, poslal je med Slovence še Gundharja ter Reginbalda, in sicer tega v tretjič, ako ne v četrtič.²²⁾

Iz teh poslanstev lahko sklepamo, da sta imela duhovnika Majoran in Reginbald največ zaupanja pri škofu Virgiliju in vojvodi Volkunu. Majoran je štirikrat premeril dolgo pot iz Solnograda v Karantanijo in odtod zopet nazaj; prav tolikokrat, ali pa vsaj trikrat, je prehodil rečeno pot tudi Reginbald. Kadar je škof poslal Volkunu novih duhovnikov, bil je zraven eden izmed nju ali pa tudi oba.

Razume se, da niso samo zgoraj naštetih duhovniki označevali svete vere po obširni Karantaniji, temuč tudi drugi. To nam potrjuje Libellus de conv. Bag. et Carant. (c. 5) dvakrat z besedami »cum aliis clericis«, enkrat pa »et alios clericos cum eis«. — Isti vir nam tudi pripoveduje, da je namestni škof Modest, katerega je bil škof Virgilij poslal med Slovence, dobil oblast, da je smel blagoslavljal cerkve in posvečevati mašnike. Brez dvoma je tedaj med Slovenci našel vnetih mladeničev, katere je postavil za duhovnike, ko so se dovolj izomikali in utrdili v krščanstvu. Da je najbrže večje število duhovnikov oznanjevalo sveto vero med Slovenci, dokazuje nam že to, da so se naši predniki tako kmalu pokristjanili. Le nekoliko desetletij je preteklo in večina Slovencev je bila krščena.

Mnogokratno pošiljanje duhovnikov iz Solnograda na slovensko zemljo nam kaže, da si poganska stranka od leta 772. naprej ni več upala vzdigniti se zoper kristjane. Ako bi se bilo to zgodilo, gotovo bi nam bil to tudi poročal neznani

²²⁾ Conv. Bag. et Carant. c. 5 (p. 8).

pisatelj večkrat omenjenega spisa o spreobrnitvi Bavarcev in Karantancev. Zato smemo trditi, da od leta 772. naprej ni bilo več krvavih vojn med krščanskimi in poganskimi Slovenci.

Škof Virgilij se je trudil do svoje smrti, da bi pridobil slovensko ljudstvo sveti veri. Umrli je dne 27. novembra leta 784.²³⁾ Kdaj je Volkun končal svoje življenje, ni znano. Trditi smemo, da ga leta 796. ni bilo več med živimi, ker je takrat gospodoval Slovincem vojvoda Vojnomir.²⁴⁾

II.

Mnogo smo do sedaj govorili o razširjevanju Kristusove vere med našimi predniki, a o bojih med krščanskimi in poganskimi Slovenci se ni skoraj ničesar omenilo. Vsak bi lahko trdil, da se vsebina te razprave in pa njen naslov ne vjemata. Morebiti bi mi kdo še utegnil reči, da so moji podatki o verskih bojih med našimi pradedi kaj neznatni in da se pri nekaterih pisateljih mnogo več bere o njih.

Prav veliko ve o rečenih bojih povedati nemški pisatelj Hieronim Megiser. Ta mož, katerega pozna tudi slovenska slovstvena zgodovina²⁵⁾, je bil rojen okoli leta 1550. v Stuttgartu. Nekaj časa je bil voditelj deželne protestantske šole v Celovcu. Vsled protireformacije je moral Koroško zapustiti; postal je nato izvenredni profesor v Lipskem. Leta 1609. je Megiser iznova prišel na Koroško, kjer je iz zbirke grofa Christalnigga in iz svojih doneskov sestavil obširno zgodovino koroške dežele od najstarejših časov pa do leta 1610. ter jo izdal leta 1612. pod naslovom »Annales Carinthiae, d. i. Chronica d. löbl. Ertzh. Kharndten.« Ta knjiga je sicer obširna (obsega 1795 str. in fol.), a jako površna in nekritična. Po-

²³⁾ Ann. Juvav. mai. a. 784 (MG. SS., I, 87). — Ann. Salisb. a. 784 (l. c. 89). — Ann. s. Emmer. Ratisp. mai. z napačno letnico 785 (l. c. 92). — Auct. Garst. a. 784 (MG. SS., IX, 564). — Ann. Admunt. a. 784 (l. c. 572). — Ann. s. Rudberti Salisburg. a. 784 (l. c. 769).

²⁴⁾ Ann. Lauriss. a. 796 (MG. SS., I, 182).

²⁵⁾ Glaser, Zgod. slov. slovstva, I, 127.

sebno jo kaze dodatki, katere je ustvarila živa Megiserjeva domišljija.²⁶⁾

Megiser pripoveduje (str. 413—420) o karantanskem vojvodi Gorazdu, da vedo zgodovinarji le malo o tem knezu. On (Megiser) pa je dobil med starimi spisi popis lepe zgodbe, katera se je bajé izvršila pod Gorazdovo vlado. On jo vpleta med dogodke iz Gorazdovega življenja tako, kakor mu je prišla v roke. Ob enem dostavlja, da so dejanja, ki so se takrat vršila po Koroškem, precej neresnično opisana po knjigah.

Potem pripoveduje na dolgo in široko, da posebno Slovenci po Koroškem niso bili nič prav zadovoljni z Gorazdom, katerega je bavarski vojvoda Dieth (Teodo) VI. pripeljal v deželo. Ni jim bila všeč njegova krščanska vera. Bavarski vojvoda je šel s svojimi trumami proti trgu (!) Celovcu, katerega so se takrat hoteli polastiti Slovenci, da bi tu ujeli svojega gospoda. Na čelu upornikov zoper Gorazda so bili štirje bratje rajnkega Boruta, namreč Cotius, Charanus, Vto in Charinus, ker mu niso bili naklonjeni zaradi njegove krščanske vere. Nato je bavarski vojvoda napravil mir med Gorazdom in njegovimi štirimi strici. Megiser trdi o Gorazdu, da je vladal 19 let, in sicer od 681—700.²⁷⁾ Neki Ammonius Salassus je bil bajé tisti mož, ki je vse to popisal, in njegovi podatki so mu služili kot vir.

O Hotimiru (»Chitomarus«) piše Megiser (str. 422), da je vladal 57 let, in sicer od 700—757.²⁸⁾ Bojevati se je moral

²⁶⁾ O tej knjigi piše Krones (Handbuch d. Gesch. Oesterreichs, I, 28): »In der alten Zeit Kärntens hat Megiser durch seine erfindungsreiche »Geschichtsklitterung«, um mit Fischart zu sprechen, viel gesündigt und auch in der Geschichte des 17. Jahrhunderts manches Unheil angerichtet.«

²⁷⁾ In vendar pravi Conv. Bag. et Carant. c. 4 (p. 7) o njem, da je po triletnem vladanju umrl: »Sed ille postea tertio anno defunctus est.«

²⁸⁾ Conv. Bag. et Carant. c. 4 (p. 7) pa trdi, da je Hotimir postal vladar med Slovenci z dovoljenjem kralja Pipina, kateri je šele leta 751. dosegel to čast. (»Iterum autem permissione domni Pippini regis ipsis populis petentibus redditus est eis Cheitmar christianus factus.«)

s poganskimi Slovenci. To vojsko opisuje Megiser (str. 433—436), opiraje se na spise Ammonija Salassa, precej natančno. Poganski Slovenci, posebno tisti, ki so bivali ob Dravi pri Beljaku, so se uprli ter grozovito postopali zoper krščanske prebivalce. Vse to je neki Antonij naznanil knezu Hotimiru. Ta se je nato zavezal s furlanskim vojvodo Petrom Munchesom.²⁹⁾ Pri Beljaku je bila bitka, v kateri so bili pogani premagani. Na bojišču jih je obležalo 6000, vjetih pa je bilo 900.

Ko je Hotimir postal že jako star, poklical je k sebi v Agunt (!), kjer je imel svojo palačo, svojega sina Valdunga (Volkuna) ter ga spodbujal v daljšem nagovoru, kako naj vlada po njegovi smrti.³⁰⁾

Megiser in po njem Valvasor³¹⁾ nam pripovedujeta, da je po smrti vojvode Hotimira začel po Koroškem vladati njegov sin (?) Volkun (Valdungus, Walchunus), zadnji vojvoda slovenskega rodu. Plemstvo po Koroškem in Kranjskem pa ni hotelo biti pokorno nobenemu krščanskemu knezu ter je porabilo Volkunovo mladost, da bi se ga bilo iznebilo. Velikaši, ki so bili večinoma poganske vere, so sovražniki kristjane ter planili nad nje. Na marsikaterem kraju so jih z duhovniki vred pregnali. Upornikom so se pridružili tudi plemenitaši po Štajarskem in Slovenski Marki. Vsi skupaj so jo potem udarili v Italijo ter povsod pregnjali kristjane. Ker niso naleteli nikjer na noben pravi upor, postopali so jako grozovito. Trgali so materam otroke od prs, metali jih na kup in potem sežigali. Device so večkrat privezali k drevesom, prerezali jim trebuhe ter jim pobrali čreva in drob, ali pa so s puščicami streljali na nje. Langobardski kralj Deziderij je nato šel s svojo vojsko nad te krvoločne pogane, a je bil premagan. Še pozneje se je napotil bavarski vojvoda Tasilo okoli božiča s tremi četami na Koroško, Kranjsko in Slovensko marko, premagal sovraž-

²⁹⁾ Zgodovina ne pozna tega vojvode.

³⁰⁾ Megiser, str. 443—447.

³¹⁾ Ehre d. H. Krain, II, 386 i. d.

nike na treh krajih ter odpeljal s seboj veliko plemenitih in neplemenitih Slovencev. Tudi je rešil marsikaterega vjetega kristjana. Pregarnega Volkuna je zopet postavil za vojvodo po Koroškem in Kranjskem.

Ko je po udušenem uporu Volkun iznova postal vladar na slovenski zemlji, poslal je poslance k škofu Virgiliju v Solnograd ter ga prosil novih duhovnikov, ker so bili prejšnji preganjeni, kar se je tudi zgodilo. Ti so potem pridobili velik del priprostega ljudstva novi veri, plemenitaši pa so ostali trmasti ali pa se le na videz kazali kristjane. Zato tudi ni dolgo časa vladal mir po deželi.

Megiser pripoveduje dalje ³²⁾, da je vojvoda Volkun sicer pravično vladal, a je bil pregoreč, ko je hotel pridobiti plemenitaše za novo vero. V drugem letu njegovega vladanja je zopet nastal upor zoper njega in krščanstvo. Pravoverni Slovenci so namreč dobili ukaz, da naj bodo pripravljeni, ko bo treba iti nad nepokorne pogane. A ti so kmalu to zvedeli ter storili potem potrebne korake. Posebno pet plemenitašev je bilo krščanstvu popolnoma nasprotnih. Zvali so se: Drochus, Hermanus Aurelius, Samo, Theodorus in Henricus. Posebno Aurelius je spodbujal druge k uporu z besedo in zgledom. Z daljšim nagovorom je navdušil svoje tovariše. ³³⁾ Sledilo mu je mnogo Slovencev, ki so po raznih krajih napadali svoje krščene rojake. Vsa dežela je bila razdeljena v dva tabora.

Ko je vojvoda Volkun zvedel, da je nastal upor, nabral je med kristjani 12.000 mož ter se z njimi napotil iz mesta Julije ³⁴⁾ proti Sisku. Med potjo se mu je pridružilo še kakih 900 mož. Na pol poti med Julijo in Siskom je neki Aurelijev vohun naznanil Volkunu, da so uporniki že premagali njegove čete ter se tudi polastili vse dežele; zato naj se rajši vrne v Julijo ter pogodi s sovražniki. Vojvoda Volkun ni hotel tega

³²⁾ Str. 451—458.

³³⁾ Megiser, str. 452—456.

³⁴⁾ Po Megiserju (str. 7) se je reka Zila v rimski dobi zvala Julia, Beljak pa Julium Carnicum. Razume se, da je ta trditev napačna.

verjeti ter je izvedel po drugih vohunih, da stvar ni taka. Svojih trum ni razpustil, pač pa jih še pomnožil na 18.000 mož. S temi je šel proti Sisku. Med potjo je naletel na Aurelija, kateri je imel pod seboj le 4000 mož. Volkun je napadel sovražnike, jih premagal in pognal v beg. Okoli 600 poganov je bilo ubitih, 400 pa vjetih; med temi je bil tudi poveljnik Aurelij. Nato je prišel Volkun s svojimi trumami v Sisek.

Ker je bil Aurelij v vojski nesrečen in še celo vjet, prizadeval se je njegov tovariš Drochus, da bi na drug način uničil glavarja svojih nasprotnikov. Podkupil je nekatere ljudi, kateri naj bi Volkuna zavravno umorili. Eden izmed zarotnikov je pač hotel to storiti, a je le ranil nekega drugega moža, katerega je zamenjal z vojvodo. Volkun je nato zarotnike vjel ter jih pomilostil.

Kmalu potem je šel Volkun nad Droha in njegovo vojsko, katera se je mudila pri Kolpi, ne daleč od sedanje Metlike. Drohu je svetoval njegov tovariš Henrik, da naj bo previden. A poveljnik poganskih čet se ni brigal za ta opomin. Predrzo je napadel svojega nasprotnika, a bil je pobit in vjet.

En dan pozneje je prišel zmagovalec v Julijo, kjer je k smrti obsodil vjete izdajalce.³⁶⁾ Najprej so jim odsekali roke, potem odrezali nosove in ušesa, nato poškodovali stegna in polomili golenice ter nazadnje pometali njih trupla v luže ali pa v jame.

Kmalu potem se je obrnil Volkun do škofa Virgilija, da bi mu poslal novih mašnikov, kar se je tudi zgodilo. Pozneje je rečeni škof ustregel želji karantanskega vojvode, da je sam prišel na Koroško in Kranjsko ter se močno prizadeval, da bi po teh deželah še bolj utrdil krščanstvo.

* * *

O vseh teh zgodbah kaj obširno pripoveduje Megiser ter tu in tam dostavlja, da je vse to posnel iz spisov Ammonija

---

³⁶⁾ Neverjetno je, da bi bil v tistem času Volkun v enem dnevu prehodil pot od Kolpe pa do Zile ter pripeljal s seboj še vjete sovražnike,

Salassa. Nikjer pa nam ne omenja, kje se nahajajo spisi tega moža, iz katerega stoletja so, kako so spisani itd. Na vprašanje, kdo je ta Ammonius Salassus, lahko brez skrbi odgovorimo, da ta mož ni nikdar živel in tedaj tudi nikoli nič spisal. Megiser si je izmislil to ime prav tako, kakor si je izmislil vse zgoraj opisane dogodke. Megiser se ni potrudil, da bi se bil do dobra seznanil z zanesljivimi zgodovinskimi viri, ko je sestavljal prej omenjene spise, katere mu je narekovala njegova domišljija. Ker je lahko domneval, da se njegovi izmisleki ne bodo vjemali z zgodovinsko resnico, zato je tedaj takoj v začetku (str. 413) zatrdil, da so dogodki po knjigah precjaj neresnično opisani. Ker je hotel sam poročati izmišljene stvari ter jih prodajati za resnico, dolžil je druge, da pišejo lažljivo. Da se moj spis preveč ne raztegne, ne bodem tu navajal raznih točk, katere bi dokazovale, da si je Megiser sam izmislil vse tu opisane dogodke. Ker je bil premalo podkovan v zgodovini, zato se mu niso njegove falzifikacije nič kaj posrečile.

III.

Po Megiserju je Valvasor²⁶⁾ na kratko opisal boje med krščanskimi in poganskimi Slovenci. Iz njegove knjige pa so nekateri drugi pisatelji zajemali gradivo za svoje proizvode. Da je imel Prešeren Valvasorja v rokah, preden je izdelal svoj »Krst pri Savici«, razvidno je iz opazke, katero je dodal k svojemu eposu.

Po Valvasorju je opisal tudi profesor Trdina »Prvo pokristjanovanje Slovencev« v svoji »Zgodovini (I) slovenskega naroda« (str. 35—42). Pa kako! V Megiserjevo testo, katero je našel pri Valvasorju, je namešal še lepo število ocvirkov in rozin ter nam potem napravil tako dobro potico, da nekaterim diši še sedaj, čeprav je že dobrih 33 let stara.²⁷⁾ Reči smemo, da ima Trdina tako živo domišljijo, kakor jo je imel Megiser, in da mu je tako malo mar, da bi nam poročal resnico, kakor

²⁶⁾ Ehre d. H. Krain, II, str. 386—389.

²⁷⁾ Glej dotično notico v Ljublj. Zvonu za leto 1899, str. 776.

nekdanjemu rektorju protestantovske šole v Celovcu. Da ne bo kdo rekel, da mu delam kako krivico, hočem navesti iz njegove knjige le nekoliko zgledov.

Na str. 35, v. 25., piše Trdina, da je leta 747. bavarski vojvoda Tesel II. (Tasilo) prišel Slovincem na pomoč. — Na Bavarskem je takrat vladal vojvoda Odilo, ne pa Tasilo, kateri je imel v tistem času šele sedem let. Ne more se dokazati, da bi bila letnica 747 popolnoma prava.

Str. 36, v. 28: Kje je Trdina dobil dokaze, da se je v osmem stoletju krivoverstvo obdržalo tudi po Bohinjski dolini? Je li prepričan, da so sploh v tej stranski dolini živeli takrat katerikoli prebivalci? Kar je pesniku dovoljeno, zgodovinarju dostikrat ni.

Str. 36, v. 36: »Na pravovernem dvoru vojvode Tesla.« — Bolj gotovo na dvoru vojvode Odila.

Str. 37, v. 2: Trdina piše, da sta Karast (Gorazd) in Kajtimar (Hotimir) sezidala cerkev svetega Lamberta na Koroškem (bi moralo stati: na Štajarskem). — Ta trditev je vzeta iz jako sumljivega vira. Štajarski pisatelj Julius Aquilinus Caesar pravi, da je videl v nekem starem rokopisu šentlambertskega samostana zapisano, da je cerkev sv. Lamberta postavil vojvoda Gorazd (ne pa tudi Hotimir). Razni učenjaki so že večkrat iskali ta rokopis, a niso ga našli. Domneva se, da si je Caesar to trditev izmislil.

Trdina (str. 37. in 38.) ve povedati, da so se poganski Slovinci na skrivnih krajih shajali ter se tu posvetovali. Dali so si besedo, ne odjenjati, dokler ne izpodijo Volkuna, ne končajo oblasti Bavarov in stari maliki pri Slovincih ne dobe časti in veljave. V nesrečo Volkunovo so imeli ajdje umne in izkušene vodje, ki so bili jako predrzni. Prvi med njimi je bil Droh, ki je bil ob enem tudi višji duhovnik malikovalnih Slovencev. On je bil glavni začetnik ožje zveze, katero so ajdje sklenili med seboj; on je prvi začel boj ter je do zadnjega diha stal temu puntu na čelu. Bil je brez prechanja delaven, v bitvi najprvi, pri bežanju najzadnji, za malike, katerih du-

hovnik je bil, divje navdušen in pripravljen za nje in za svobodo Slovencev preliti poslednjo kapljo krvi. Ker je imel malo vojakov, zapustila ga je vkljub vsej srčnosti dostikrat sreča, tako da je bil premagan in je moral bežati; pa kmalu si je zopet pomagal iz svoje nadloge. Poiskal si je novih tovarišev in pobegle je vnovič zbral tako, da kmalu zadobi novo moč in zopet začne boj. Trdina potem še dostavlja, da bi bili postali naši očetje imenitni in slavni, ako bi jim bil Droh slovenski vojvoda, ne pa Volkun. — Megiser in Valvasor ne vesta nič o vsem tem, še manj pa pravi zgodovinski viri. Vsi ti Trdinovi stavki bi bili dobri za kak roman; v zgodovini, kjer se mora poročati gola resnica, niso za rabo. Omenili smo tudi, da je »sub auspiciis« profesorja Trdine postal Droh višji duhovnik malikovalskih Slovencev.³⁵⁾

Megiser in po njem Valvasor pišeta, da eden izmed voditeljev poganskih Slovencev je bil Hermannus Aurelius. Nemcu Megiserju ne bomo zamerili, da je dal temu Slovincu, ki je bil tako rekoč njegov otrok, tako neslovansko ime. Trdinova zasluga je (str. 38, v. 11), da je iz Aurelija naredil Vrelo. Manj srečen je bil, da je iz Theodora napravil Drodora.

Str. 38, v. 14. Trdina pravi, da vsi ti malikovalski glavarji so bili najbrže štajarski Slovenci, ker ravno na Štajarskem se je večinoma še stara vera ohranila. — Viri o tem ničesar ne pripovedujejo. Kako je mogel Trdina zapisati tako trditev?

Na str. 38, v. 22—23 stoji stavek: »Tako pride najbrž o tem času tisti del Tirolskega, kjer so Slovenci živeli, pod Bavare.« — Brez dvoma misli prof. Trdina na Pustersko dolino, katera je nekdaj spadala pod Koroško, pozneje so jo pa združili s Tirolskim. Kdaj se je to zgodilo, pove mu lahko kak osmošolec, če vsaj nekoliko pozna avstrijsko zgodovino 14. stoletja.

³⁵⁾ Morebiti je ta višji duhovnik imel nalogo, da je molil in častil tiste bogove in boginje poganskih Slovanov, katere je vstvarila v 19. veku po Kristusu preživa domišljija nekaterih slovanskih pisateljev. Dandanes poznamo namreč tudi staroslovanske bogove devetnajstega stoletja.

Str. 38, v. 32—34. Trdina pripoveduje, da je Droh nagloma planil iz brlogov, zasedel dol za dolom, podvrgel si mesta in Volkuna samega zapodil iz dežele. — Vse to si je Trdina izmislil, še Megiser ne ve nič o tem.

Megiser (str. 449) in Valvasor (str. 386) pripovedujeta, da je langobardski kralj Deziderij šel nad poganske Slovence. Trdina je to izmišljotino nekoliko povečal z dostavkom (str. 39, v. 5—9), da je hotel Deziderij si osvojiti kako slovensko pokrajino, a ga je Vrel z majhno trumo nabil.

Megiser (str. 449) in Valvasor (str. 387) omenjata, da je Tasilo prišel Volkunu na pomoč. Trdina (str. 39, v. 10—21) pa dostavlja, da se jima je postavil nasproti Samo, čegar truma pa še 5000 vojščakov ni štela. Megiser in Valvasor ne vesta nič o tem, kakor tudi ne, da sta Droh in Vrel pobegnili v goščavo. Vse to si je Trdina izmislil.

Megiser (str. 449, 450) in Valvasor (str. 387) nam pripovedujeta, da je Volkun milo, modro in pravično vladal ter se jako trudil, da bi se krščanstvo utrdilo na slovenski zemlji. — Vse drugače nam riše Trdina (str. 39) Volkunovo delovanje, ko pravi, da ni hotel ajdov pomiriti z milim ravnanjem, marveč si je mislil, da je sedaj pravi čas, da bi s silo ulomil njih trdovratnost. Zato zapove malikovalce iskati, jih preganjati in moriti brez usmiljenja. Pa kakor trinožen in divji je bil Volkun proti svojim nevernim podložnikom, tako ponižen in suženjski je bil proti Bavarom in Teslu. Dalje trdi, da so v deželi tuji nosili glave po koncu in trpinčili izdani narod. — Ni mi treba povdarjati, da je to opisovanje izmišljeno.

Trdina pravi (str. 39 in 40), da je Volkunovo ravnanje Droha razkačilo tako, da je popustil gozde in zopet pričel boj. Volkun je bil potolčen in v drugo primoran pobegniti iz svoje dežele. — Ubogi Volkun! Megiser te je enkrat prisilil bežati, Trdina pa te je kar dvakrat pregnal iz domovine.

Megiser (str. 457) in Valvasor (str. 388) pripovedujeta, da je Volkun premagal Aurelija na poti proti Sisku; Trdina pa postavlja (str. 40) to bitko na koroška tla.

Naj bo dovolj, da se čitatelji preveč ne utrudijo. Pokazal sem, kako se pri nas tu in tam dela in piše zgodovina. Reči moram, da je v omenjeni knjigi profesorja Trdine še vse polno drugih bajk in zgodovinskih napak. Natančna preiskava bi dognala, na katerih mestih je pisatelj nakopičil neresnične date in notice, pobrane iz drugih knjig, in kje je sam vedoma ali pa nevedoma napisal večje ali manjše število izmišljotin.

Mali zapiski.

Slovstvo.

»Kulturne slike s Kranjskega«. Spisal Jos. Ciperle. Natisnjen je ta spis v »Učit. Tovarišu« za leto 1897. in 1899. ter obsega 53 odstavkov, v katerih nas pisatelj želi seznaniti z različnimi zgodovinskimi dogodki in narodopisnimi razmerami kranjskih Slovencev. Snov za prvo četrtino svojega spisa je vzel iz stare zgodovine naših pokrajin, za drugo četrtino pa iz srednje. Reči moram, da se mu te slike, ako jih smemo sploh tako imenovati, niso nič kaj posrečile. Dosti boljši so odstavki v drugi polovici, v katerih govori o turških bojih, kranjskem šolstvu, kmečkih puntih, kranjskih prebivalcih itd. — Pri citiranju hočem zaznamovati s črko *A* 37. letnik »Učit. Tov.« (1897), s črko *B* pa 39. letnik (1899). — Ciperle piše (*B*, 263): »Ostali homo, kakor smo bili: zavedni Kranjci, zavedni Štajarci, zavedni Korošci i zavedni Primorci. Zavedni Slovenci pa še dolgo ne homo.« — Nekaj takega sem si mislil o pisatelju samem, pravem zavednem Kranjcu, kateri nam je podal »Kulturne slike s Kranjskega.« Čemu ta separatizem? Saj žive tudi unstran kranjskih mej slovenski prebivalci. Zakaj se pisatelj že pri izbiranju naslova ni oziral sploh na Slovence, temuč le na Kranjce? — Pozna se, da ni pisatelj rabil, ko nam je opisoval pretteklost kranjske dežele in njenih prebivalcev, zgodovinskih virov, temuč le nekatere pomožne knjige, pri katerih pa ni bil nič kaj izbirčen. Ako mu je prišlo slabo blago v roke, bilo mu je prav tako všeč, kakor dobro. Na nekem mestu (*B*, 5) je pač hotel pokazati, da mu tudi zgodovinski viri niso neznani. Citiral je par latinskih stavkov po njegovem mnenju iz Prokopija, a pokazal je s tem, da še ne ve, v katerem jeziku je Prokopij pisal. Če je hotel Prokopijeve besede navesti prav tako, kakor jih je sam zapisal, moral bi biti citat grški. Ako nam je pa hotel postreči s prevodom, bi pa nam bil slovenski citat ljubši od latinskega. — Dovoljeno naj mi bo, da opo-

zorim pisatelja na nekatere napake. Več pomot je Ciperle iz »Kulturnih slik« sprjel v svojo knjižico. »Kranjska dežela«, kar kaže, da so se mu nekako priljubile. Na tem mestu izpregovorim le o nekaterih pogreških, druge naj popravljajo drugi. — Na nekem mestu (A, 24, v. 15—23) čitam, da ni zemlje v Evropi, katera bi bila toliko trpela, kakor zemlja kranjska. — To je pretirano in da se dokazati, da je vsaj v zgodovinski dobi tudi neresnično. — Kje trdi Herodot (gl. A, 25, v. 16), da so bili prvotni prebivalci Panonije Ilirci? — Kateri pisatelji (gl. A, 25, v. 22) imenujejo prebivalce stare Panonije in Ilirika Vende ali Venete? — Da Ilirci niso bili Slovani (gl. A, 25 in 26) in da ti ne bivajo že od nekdaj med Donavo in Jadranskim morjem, o tem ne bodem veliko govoril. Opozorim naj pisatelja na svoj spis v »Izv. Muz. dr.« za leto 1896. Brez skrbi lahko trdimo, da so Slovenci imena Save, Drave, Krke itd. posneli po dotičnih tujih izrazih, kateri so bili v rabi pri Rimljanih in drugih narodih. — Ciperle piše (A, 40), da so bila tla Panonije pusta in kamenita. Zemlja jim ni rodila drugega kakor ječmen, oves in proso. — Na to naj opomnim, da Panonija ni bila pred 2000 leti dosti bolj pusta in kamenita, kakor je dandanes. Če sedaj na ondotni zemlji zori pšenica, je bilo to mogoče tudi že pred Kristusom. — Kje je pisatelj zvedel (gl. A, 40, v. 17, 18), da je bila obleka Ilircev nekako podobna naši in da so njih ženske nosile peče na glavi? — Nekaterim postajam ob rimskih cestah ni pisatelj v svojem spisu (gl. A, 103) z ozirom na znane vire določil prave lege. — Langobardi niso dobili svojega imena po svojih dolgih bradah (gl. A, 125, v. 5), ako so res take imeli, temuč po svojih bojnih sekirah (barte). — Ne more se trditi, da bi bil langobardski kralj Alboin šel kdaj na goro Nanos (gl. A, 125, v. 9). — Letnica 748 (gl. A, 179, v 3 in 9) ni dokazana, 828 pa napačna, ker vojvoda Ljudevit je bil že leta 823. mrtev. — Pisatelj pogrša (A, 215) med raznimi fevdniki gospodov slovenskega rodu, ko pravi, da o imovitih Slovencih ni sledu. Ker sem se pri neki priložnosti uveril, da se pisatelj v tem oziru nekako trdovratno drži svojih nazorov, zato naj navedem nekoliko slučajev, kateri kažejo, da je bilo tudi med Slovenci nekoliko domačih plemenitašev in fevdnikov. Ne bilo bi mi nemogoče, spisati o tem vprašanju obširne razprave. — Cesar Oton I. je podelil svojemu vazalu Negomiru neko posestvo v Zvirčah pri Št. Mihelu na Koroškem.¹⁾ Ime Negomir in pa kraj, kjer je živel, kažeta, da je bil rečeni mož Slovenec. Iz listine z dne 1. oktobra leta 989. je razvidno, da je imel neki Pribislav svoja posestva, katera mu je bil podaril Oton III., blizu izliva Sore v Savo.²⁾ Ime Pribislav ne

¹⁾ Resch, Aet. mill. 49. — Sinnacher, Beiträge, I, 547. — Zahn, Cod. dipl. Austr.-Fris., I, 31, št. 33. — MG (= Monumenta Germaniae), Dipl. I, 395. — ²⁾ „... excepta proprietate Pribizlaui nostra regali traditione sibi donata.“ (Hund-Gewold, Metrop. Sallab., ed. Mon. I, 136; ed. Rat. I, 92. — Resch, Ann. Sab. III, 637. — Mon. Boica,

kaže, da bi bil nemškega rodu. V neki listini, izdan dne 7. junija leta 1188., čitamo, da sta na Gorenjem Štajarskem plemeniti Trdislav in njegova soproga Slava utemljila na svojem zemljišču cerkev sv. Valpurgje.³⁾ Iz imen Trdislav in Slava bi se smelo pač sklepati, da te dve plemeniti osebi nista bili nemškega rodu. Neka koroška Slovenka, po imenu Baaz, je darovala, kakor nam kaže listina z dne 26. januarja leta 830., svoje posestvo z vsemi podložnimi ljudmi freisinški cerkvi.⁴⁾ Takih slučajev bi lahko še več navedel. — Tudi še ni nobeden dokazal, da bi bili naši Auerspergi in Windischgrätzki nemškega rodu. Radiceva trditev (Herbard VIII, str. 1), da so prišli Auerspergi s Švabskega, nima za nas tako dolgo nobene veljave, dokler nam njene resničnosti tudi ne dokaže. Verjetno je, da so Auerspergi in Windischgrätzki prav takega »nemškega« rodu, kakor sedanji Schwegli, Hočevar-Kondenheimi in cela vrsta drugih. Pri tej priložnosti naj opozorim gospoda pisatelja na notico v 1. številki letošnjega »Slovenskega Lista« z naslovom »Plava kri na Kranjskem«. Rečena notica bi se lahko še zdatno povečala in popolnila. Toliko za sedaj o vprašanju zastran slovenskega plemstva. — Da bi bil Atila razdejal Emono (gl. B, 12), se ne more trditi. — Ciperle piše (B, 12), da so slovenski pradedje pod rimsko oblastjo radi sprejeli krščanstvo; njih vnuki pa so se odločno protivili Kristusovi veri. Pradedje so bili torej kristjani, vnuki pa odločni pogani! Pisatelj je pozabil navesti, kdaj so Slovenci odpadli od krščanske vere ter začeli častiti malike. — Pisatelj se moti, ako misli (B, 44), da so bile šole za Karola Velikega nemške. Bile so v tistem času, kar jih je bilo, le latinske. Zastran šol ni bil Karol Veliki nikakršen germanizator. Tudi v poznejših stoletjih srednjega veka so bile šole pri nas in sploh po zahodni Evropi latinske. Kje je izvedel pisatelj, da se je leta 1486, v vipavski šoli podučevalo v nemškem in slovenskem jeziku? — Slovani niso bili tako mirni ljudje, kakor to povdarja Ciperle (B, 101). — Da bi bili sedanji Izanci pravi potomci tistih prebivalcev, ki so živeli že v mlajši kameneni dobi (B, 125), trdi se lahko v šali, nikakor pa ne resno. — To naj zadostuje. Pisatelj zna zanimivo pripovedovati. Ako se potrudi, da bode to, kar spiše, tudi resnično, potem se bodo kritiki gotovo pohvalno izražali o njegovih spisih.

Dr. Fr. Kos.

»Stara Kranjska«. Izdal in založil Konrad Grefe, akad. slikar. Na Dunaju in v Ljubljani, 1900. Zvezek 1—3. Tiskarna Miličeva v Ljubljani. Ta kulturno-zgodovinski zbornik je krasno delo in obsega slike (Grefejeve) zgodovinsko znamenitih in umetnostnih zgradb, kakor gradov,

XXXIa, 247. — Mitth. d. hist. Ver. f. Krain, II, 22. — Meichelbeck, Hist. Fris., Ia, 185. — Zahn, Cod. dipl. Austr.-Fris., I, 43. — Schumi, Reg. u. Urk., I, 14. — MG. Dipl. II, 404.) — 3) „Ex nobili ergo prosapia ortus Tridislav cum uxore sua Zlawa eandem ecclesiam in honorem beate Walpurgis in predio suo fundauerunt.“ (Zahn, Urkb. f. Steierm., I, 675). — 4) „Baaz de genere Carontania Selavaniorum.“ (Resch, Ann. Sab. III, 96).

cerkvá itd., na Kranjskem, ter slike pojasnjujoči opis (Radicsev). Dosedaj so izšli trije zvezki, ves letnik bo pa obsegal šest zvezkov in stane 9 kron. Naroča se pri g. P. pl. Radicsu v Ljubljani, Igriške ulice št. 2. A. K.

»*Monumenta historica ducatus Carinthiae*« I. Band. Die Gurker Geschichtsquellen 864—1232. Im Auftrage der Direction des Geschichtsvereines f. Kärnten zum 100. Geburtstage G. Freih. von Ankershofen und zum fünfzigjährigen Jubelfeste hg. von dessen Arhivar August von Jaksch. Im Anhang 20 Siegelbilder, Klagenfurt, F. v. Kleinmayr 1896. XXIII + 432 str. v. 8°. — II. Band (Schluss —). Die Gurker Geschichtsquellen 1233—1269. Im Anhang eine Siegelabbildung. Klagenfurt 1898. — Zgodovinski viri krške škofije (ust. l. 1072.) zahtevajo vsled svoje zgodovine posebno razpravlanje; arhivar Jaksch jih je zato tudi izločil iz ostalih listin in jim odmenil poseben prostor v koroškem zgodovinskem zborniku. Spočetka je bil krški škof le koadjutor in vicegerens in divinis solnograškega nadškofa brez prave dieceze in desetine. Toda prebrisaní možje, ki so sedeli na krški stolici (kakor škofa Roman I. 1131—1167 in Henrik I. 1167—1174), in ki so znali dobro uporabljati tedanje ugodne okoliščine (investiturni boj), so hoteli pridobiti svoji cerkvi posebno stališče. Kakor rudeča nit se vleče skozi listine krške cerkve misel oproščanja krške škofije od solnograške nadvlade. Četudi je vzrok pogostemu ponarejanju listin v XII. in XIII. stoletju le obrana duhovskega premoženja, nasilnosti raznih (posvetnih) varuhov cerkvene lasti, je v nasprotju s temi in drugimi navadnimi motivi na Krki bil glavni povod ponarejanju osvoboditev cerkve od vsake nadvlade. Jaksch je na podlagi temeljitih študij in mnogovrstnega učenega aparata dokazal, da so različni krški notarji (zlasti kapelan Konrad 1145—1178 in Gebeno 1203—1226) okoli 40 listin ponaredili ali vsaj popravili v prid krški cerkvi. Uporabljali so pri tem delu vsa mogoča sredstva: pridevali so pristnim listinam različne dodatke, trgali stare pečate s pristnih listin in jih pripenjali na falzifikate, ponarejali stare pečate in vliвали nove itd. Toda vsi ti naporí (1178—1232) niso pomagali veliko. L. 1232. je dobil krški kapitelj pravico, voliti škofa iz treh mož, katere predlaga nadškof; tudi so ministerijalci od sedaj naprej imeli pravico, v prisegi zvestobe izvemati ne le Solnograd, ampak tudi državo. Toda že tekom 13. stoletja se je kapitelj odrekel ti pravici in nadškof je odslej sam imenoval krškega škofa. — Listine zadevajo seveda v obilni meri tudi slovenske dežele tako v zgodovinskem (krajepisnem), kakor v jezikoslovnem oziru in le želeti je, da jih poklicana moč izcrpa. — Obžalovanja vredno je pa, da je kranjska dežela tako zaostala v izdajanju listin. Koroška in Štajarska ste nas daleč nadkrilili, obe lahko kažeta na svoje zbornike. Na Štajarskem deluje vrhutega še deželna zgodovinska komisija, ki je objavila že nekaj važnih del. P. W. Š.

»*Johann Mannel, Laibachs erster Buchdrucker*« (1575—1580). Von Friedrich Ahn. S. A. aus dem Archiv f. Gesch. d. deutschen Buchhandels 1898, str. 9. 8°. Pisatelj je zbral v tem spisku dosedaj raztresene podatke o Mandelcu in dodal tudi marsikaj novega. Naša prva literarna doba rodila nam je tudi knjigarja in tiskarja. Že l. 1561. se je ponujal Avguštin Friess iz Strassburga deželnim stanovom za tiskarja. Toda Trubar, ki ni imel posebnega upanja, da bi se tiskarna v Ljubljani vzdržala, in v strahu za obstanek Ungradove tiskarne v Urachu, je odsvetoval stanovom ustanovitev tiskarne. Friess je odpotoval l. 1562. iz Ljubljane, ne da bi bil kaj opravil. L. 1575. poprosi Janez Mandelc, ljubljanski meščan in knjigotržec, za tiskarsko dovoljenje. Napotila sta ga k temu Jurij pl. Khisl in Jurij Dalmatin, ki se je ravno tedaj vrnil iz Nemčije v domovino. Navzlic raznim zaprekam je odprl Mandelc poletu 1575 tiskarno in v jeseni je izšla prva na Kranjskem tiskana knjiga »Jezus Sirah« v Dalmatinovem prevodu. Tiskarna se je lepo razvijala. Mandelc je natisnil poleg družih del Spangenbergove postile slovenski prevod, Dalmatinov pentatevh, Vramčevo kroniko in Salomonove pripuisti. Med tem je dogotovil Dalmatin prevod celega sv. pisma. Mandelc je predložil deželnim stanovom proračun tiska in ob jednom tudi poskusno polo (1 eksemplar, lastnina Elzejeva). Toda vlada, ki je že zdavnaj iskala ugodne prilike, odstraniti nji neljubega tiskarja, je prepovedala tisk in prognala tiskarja iz dežele. Mandelc je moral l. 1582. zapustiti Ljubljano; podal se je na Ogersko, kjer je potoval od mesta do mesta in tiskal knjige. L. 1586. je natisnil v Varaždinu Vramčevo postilo in pozneje še več latinskih, ogerskih in nemških del. Slovenskih knjig je natisnil v Ljubljani devet. L. 1604. se omenja Mandelc zadnjikrat.

P. W. Š.

»*Mittheilungen des oesterr. Vereines für Bibliothekswesen*«, II. Jhg. p. 1. ssq : Neue Zeytungen aus Johann Mannel's Druckerpresse von Friedrich Ahn. 1898. — »Neue Zeytungen«, poročajo o raznih zgodovinskih dogodkih, vojnah, mirovnih sklepih itd., kakor tudi o lokalnih dogodkih in naravnih prikaznih. Iz teh »Novic« se je razvilo v teku stoletij današnje časopisje. Lokalne novice so večji del verzifikovane, zgodovinske pisane navadno v prozi in brez pisateljevega imena, lokalne novice pa pogosto imenujejo pisatelja ali navajajo vsaj začetne črke njegovega imena. Velik prostor med zgodovinskimi novicami XVI. stol. zavzemajo turške novice. O bojnih časih so prinašale te novice poročila o raznih bojih, zmagah, turških grozovitostih; o miru pa so popisovale notranje turške razmere, gostovanja, janičarske upore itd. Kot sin svojega časa je tudi Mandelc tiskal turške novice. Znanih je 6 listov iz njegove tiskarne (4 so tiskani v Ljubljani), kateri so v zgoraj navedenem sestavku večinoma doslovno odtisnjeni. Najstarejše »Novice« iz l. 1578.

(4 listi v 4°) popisujejo napad Turkov na Metliko 28. marcija 1578 in grozovitosti, katere so Turki počenjali v Metliki, ko so mesto po petdnevnem obleganju premagali in zažgali. Druge »Novice« zopet popisujejo (Zeytung, türckische grewliche) »Wie Baijacidis . . . . den XVII. Nouembris dieses 1578. Jars ein . . . Pancket vnd Gastung gehalten«. Leybach 1579. 4°. »Novice« iz l. 1593. popisujejo nebeške prikazni dne 10. febr. 1593 v Carigradu v verzih. — Tiskane so Mandelčeve »Novice« na močnem papirju z razločnimi lepimi črkami in dobrim črnilom. — Pisatelj teh vrstic je preteklo zimo pregledal na Ogerskem vsa (75) dela, tiskana v Mandelčevi tiskarni, in priobči v kratkem o Mandelčevem delovanju posebno študijo. P. W. Š.

Slovenščina v mnogojezični bibliji iz l. 1599. Polyglottna biblija, ki je objavila poleg hebrejskega in kaldejskega, grškega in latinskega tudi nemško in slovensko sveto pismo, nosi naslov: »Biblia sacra Ebraice, Chaldaice, Græce, Latine, Germanice, Sclavonice. Studio et labore Eliæ Hutteri Germani Noriberge. Cum sacræ Cæsar. Majest. quindecim annorum privilegiis. MDXCIX.« — Kakor beremo v »Allgem. Deutsche Biographie«, XIII, 475, ta polyglottna biblija ni učakala zvršetka, ampak obsega samo 8 knjig, t. j. poleg pentatevha še Jozuovo knjigo, knjigo sodnikov in Rutino knjigo. Izvod, ki se nahaja v ljubljanski licejski knjižnici (10309, IV, Y, b), obsega celò le petere Mojzesove bukve (na 851. straneh). V predgovoru piše izdajatelj Elija Hutter, med drugim tako-le: »Deinde harmoniam biblicam sex linguarum columnarumque ordine per omnes veteris et novi testamenti libros pio et bono consilio ita disposui, ut primum sex idiomata, Ebraicum, Chaldaicum, Græcum, Latinum, Germanicum et Sclavonicum apte in vicem e regione versibus distinctis convenirent; denique loco Sclavonici modo Gallicum, modo Italicum, modo Saxonicum aliarumque gentium et nationum idiomata minimo sumptu et labore vel imprimendo vel adscribendo substitui possent.« — Ljubljanski izvod je pa zlasti zanimiv zato, ker nudi slovenski tekst samo do 835. strani, t. j. do 18. verza v 32. poglavju devteronomija: »Tvoje Škale, kir je tebe rodila, si ti posabil inu nefi spumnil na Buga, kir je tebe sturil« — od 19. verza dalje ima namesto slovenskega teksta francoski (na zadnjih 8. straneh). Vendar mislim, da je devati to le bukovezu na rovaš, češ da je pri zadnji poli pomotno posegel po izvodu, ki je imel v zadnji t. j. šesti kolumni izpremenjen tekst; da bi se bil izdajatelj kar v sredi devteronomija s slovenščino skujal ter izobčil slovenski prevod nadomestivši ga s francoskim, to se ne da lahko verjeti. Pač pa je naslednje leto (1600) pri izdavi sv. Matevža v 12. jezikih Elija Hutter slovenščino prezrl, in je izmed slovanskih jezikov v ta dvanaajsterojezični vspreodnotisk Matevževega evangelija sprejel samo

češčino in poljščino. — Slovenski prevod v Hutterjevi mnogojezični bibliji je kar naravnost ponatisk Dalmatinovega sv. pisma iz l. 1584., vendar se dá iz raznih tiskovnih in razlagovalnih pogreškov sklepati, da pri natiskavanju Hutterjevega šesterojezičnega dela ni bilo nobenega pravega slovenščine zmožnega redaktorja ali korektorja; — prenos drugega zloga v novo vrsto pri razdeljevanju besed je n. pr. večkrat takle: h' Bos - hjimu Pildu (božjemu pildu, 1, 27), k' vaf - hi jedi (k vaši jedi, 1, 29) kazha je bila modref - ha, kakor vfe Svirine na Puli (die Schlange war listiger denn alle Thiere auf dem Felde). Pri 30. verzuz i. poglavja je jezika nevesči stavec kar stavek razkosal ter sredi stavka začel nov verz. »Vfej Svirini pak na Semli« je priklopil še 29. verzuz ter začel 30. z »Inu vfm Ptizam pod Nebom« i. t. d. to pa zato, ker se pet verzov zapored pričinja z »Inu«. L. P.

Občni zbor »Muzejskega društva za Kranjsko« se je zvršil v bralni sobi muzeja Rudolina dne 9. februvarja 1900. Navzočih je bilo 16 članov. Pozdravil je zborovalce predsednik g. gimnazijski ravnatelj A. Senekovič, ki se je zahvalil sodelavcem in podpornikom društva ter omenil, da je med letom zaradi drugih obilnih poslov g. ravnatelj Ivan Šubic odložil društveno blagajništvo, katero je prevzel gosp. dr. O. Gratzy pl. Wardengg. Društveni tajnik A. Koblar je poročal o delovanju društva v minulem letu. Društvo ima 1 častnega člana, 3 dopisujoče člane, 205 rednih članov, 48 naročnikov na »Izvestja« in 2 naročnika na »Mittheilungen«. Umrla sta v zadnjem letu 2 člana, izstopilo je 6 članov in na novo pristopilo 5 članov. Izdalo je društvo za l. 1899. »Izvestje« 224 strani in »Mittheilungen« 208 strani. V zvezi je društvo s 109. učenimi korporacijami in društvi, od katerih je prejelo l. 1899. v zameno 212 knjig in brošur, ki se odstopijo muzejski knjižnici. Blagajnik g. prof. dr. Gratzy pl. Wardengg je podal račun za l. 1899. in proračun. Dohodkov je bilo 3478 K 4 h in sicer: članarine in naročnine 1700 K, subvencije od naučnega ministerstva 400 K, od kranjskega deželne zboru 800 K, od Kranjske hranilnice 500 K in drugo so znesli razni dohodki. Stroški pa znašajo: za »Izvestja« 1448 K, za »Mittheilungen« 1455 K 94 h, pisarna in ekspedicija 338 K 66 h, sluga 58 K in gotovine je 177 K 44 h. Tajnikovo in blagajnikovo poročilo je zbor odobril, kakor tudi poročilo pregledovalcev računov, ter sprejel predlog, da se izreče zahvala podpornikom društva, odboru društva pa podeli glede računov absolutorij. Za pregledovalca računov sta bila potem izvoljena gg. deželni tajnik Josip Pfeifer in župnik Ivan Vrhovnik. Nato se je zvršila volitev novega odbora po listkih. Predsednikom je bil izvoljen gosp. c. kr. gimn. ravnatelj Andrej Senekovič, odborniki pa gg.: dr. Oskar Gratzy pl. Wardengg, c. kr. gimn. profesor; Anton Koblar, dež. kurat in arhivar; Franc Komatar, suplent na

realni; dr. Josip Kosler, posestnik; Fran Orožen, c. kr. učit. profesor; Sim. Rutar, c. kr. gimn. profesor; Josip Smrekar, častni kantonik in profesor bogoslovja, in Ivan Vrhovec, c. kr. gimn. profesor. — V društveni seji dne 13. februvarja se je odbor konstituiral. Izvoljeni so bili podpredsednikom g. dr. Josip Kosler, tajnikom Anton Koblar in blagajnikom gosp. dr. Oskar Gratzy pl. Wardengg. A. Koblar je bil določen za urednika »Izvestjem« in dr. Gratzy za urednika »Mittheilungen«.

A. K.

Imenik članov „Muzejskega društva za Kranjsko“ v letu 1900.

A. Častni član :

Anton Globočnik pl. Sorodolski, c. kr. vladni svetnik v. p. itd., na Dunaju.

B. Dopisujoči člani :

Dr. Teodor Elze, dvorni svetnik itd. v Benetkah.

Dr. Matija Wretschko, vitez, c. kr. ministerski svetnik itd. na Dunaju.

Dr. Arnold Luschin pl. Ebengreuth, vitez, c. kr. vseučiliški profesor itd. v Gradcu.

C. Redni člani :

Apfaltrern Oton, baron, c. in kr. pravi kamornik, član gosposke zbornice, graščak na Križu pri Kamniku.

Apih Josip, c. kr. profesor v Celovcu.

Aškerc Anton, mestni arhivar v Ljubljani.

Ažman Janez, župnik in deželni poslanec v Gorjah pri Bledu.

Bamberg Otomar, knjigotržec in tiskarnik v Ljubljani.

Barlè Janko, nadškofijske pisarne uradnik in katehet v Zagrebu.

Beckh-Widmanstetter Leopold, pl., c. in kr. stotnik v p., arhivar nemškega viteškega reda na Dunaju.

Belè Ivan, mestni učitelj in hišni posestnik v Ljubljani.

Benkovič Josip, kapelan v Komendi.

Bercè Anton, župnik v Boštanju.

Binder Josip Julij, dr., c. kr. realni profesor v Ljubljani.

Bizjan Janez, župnik in dekan v Moravčah.

Bock Emil, dr., primarij deželne bolnice, sanit. svetnik v Ljubljani.

- Bonač Ivan, knjigovez in trgovec v Ljubljani.
- Cirheimb Alfons, pl., Hmeljniški, baron Gutenauski, c. in kr. polkovnik v Mariboru.
- Črnologar Konrad, učitelj, c. kr. konservator, v Šmariji.
- Debevec Josip, dr., c. kr. gimn. učitelj v Ljubljani.
- Detela Oton, pl., kranjski deželni glavar, graščak, Ljubljana.
- Dolenc Josip, dr., profesor bogoslovja v Ljubljani.
- Dolenz Viktor, profesor v Budjejevicah.
- Domicelj Fran na Rakeku.
- Dostal Josip, škofijski tajnik v Ljubljani.
- Duffè Ivan, m. stavbinski svétnik v Ljubljani.
- Eržen Valentin, semeniški podvodja in ekonom v Ljubljani.
- Flis Janez, prelat, generalni vikar in kanonik v Ljubljani.
- Föderl Janez, pekovski mojster v Ljubljani.
- Gantar Lovro, župnik in dekan na Vrhniki.
- Giontini Rafael, knjigotržec v Ljubljani.
- Gnjezda Janez, c. kr. realčni profesor v Ljubljani.
- Gogola Ivan, c. kr. notar v Ljubljani.
- Goričnik Franc, trgovec v Ljubljani.
- Grasselli Peter, deželni poslanec, ravnatelj užitninskega urada v Ljubljani.
- Gratzy Oskar, pl. Wardengg, dr., c. kr. gimnazijski profesor v Ljubljani.
- Gregorič Vincenc, dr., primarij deželne bolnice v Ljubljani.
- Gruden Josip, dr., prefekt v Alojznici v Ljubljani.
- Hein Viktor, baron, vzvišenost, c. kr. pravi tajni svétnik, deželni predsednik kranjski, Ljubljana.
- Hribar Ivan, župan ljubljanski, deželni poslanec, ravnatelj banke »Slavije« v Ljubljani.
- Hubad Franc, ravnatelj c. kr. učiteljske pripravnice v Ljubljani.
- Hubad Josip, ravnatelj c. kr. gimnazije v Kranju.
- Jager Ivan, asistent na c. kr. tehniki na Dunaju.
- Janesch Janez, usnjarski tvorničar v Ljubljani.
- Janežič Ivan, dr., profesor bogoslovja v Ljubljani.
- Jenko Ludovik, župnik pri Sv. Duhu pri Krškem.
- Jeretin Martin, c. kr. okrajni tajnik v Litiji.
- Jugovič Franja, nadučiteljica v Kranju.
- Junowics Rudolf, dr., ravnatelj c. kr. realke v Ljubljani.
- Kadivec Antonija, usnjarica in posestnica v Ljubljani.
- Kalan Andrej, kanonik v Ljubljani.
- Karlin Andrej, kanonik in c. kr. gimn. profesor v Ljubljani.
- Karlin Martin, c. kr. gimn. profesor v Ljubljani.
- Klinar Anton, dež. nadinženir v Ljubljani.
- Koblar Anton, kurat, arhivar in c. kr. konservator v Ljubljani.
- Kolman Franc, trgovec v Ljubljani.

- Komatar Franc, suplent na c. kr. realki v Ljubljani.
- Kos Franc, dr., c. kr. profesor na učiteljski pripravnici v Gorici.
- Kos Mihael, učitelj na Holmcu.
- Kosler Josip, dr., posestnik v Ljubljani.
- Krek Ivan, dr., državni poslanec, Ljubljana.
- Križnik Gašpar, trg. v Motniku.
- Kulavic Janez, dr., apost. protototar, kanonik in vodja bogosl. semenišča v Ljubljani.
- Kušar Franc, ekspozit v Begunjah pri Cirknici.
- Ladstätter Hrizant, tvorničar v Domžalah.
- Lampè Evgen, prefekt v bogosl. semenišču v Ljubljani.
- Lampè Franc, dr., kanonik, profesor bogoslovja in vodja semenišča v Ljubljani.
- Lanthieri a Paratico Karol, grof, c. in kr. nadporočnik v p., graščak v Vipavi.
- Lavrenčič Ivan, župnik in dekan v Šmartinu pri Litiji.
- Lavtižar Josip, župnik v Ratečah.
- Lederhas Ludovik, c. kr. gimnazijski profesor v Ljubljani.
- Lesar Josip, dr., konzist. svetnik in vodja Alojznice v Ljubljani.
- Levec Franc, c. kr. realni profesor v Ljubljani.
- Levec Vladimir, stud. iur. na Dunaju.
- Levičnik Albert, c. kr. deželne sodnije predsednik v Ljubljani.
- Lichtenberg Leopold, baron, deželni poslanec, graščak v Abahu.
- Luckmann Anton, tvorničar v Ljubljani.
- Luckmann Josip, bankir, predsednik »Kranjske hranilnice« v Ljubljani.
- Luckmann Karol, deželni poslanec, ravnatelj »Kranjske industrijske družbe« na Jesenicah.
- Mahr Ferdinand, cesarski svetnik, ravnatelj in imetelj trgovske šole v Ljubljani.
- Majdič Peter, posestnik umetnega mlina v Jarišah pri Mengšu.
- Malenšek Martin, župnik pri Sv. Petru v Ljubljani.
- Mantuani Josip, dr., amanuensis c. in kr. dvorne knjižnice na Dunaju.
- Matjan Jakob, kapelan v Cerkljah.
- Mejač Andrej, posestnik in župan v Komendi.
- Mencinger Ivan, dr., advokat v Krškem.
- Merčun Rok, katehet v Ljubljani.
- Mežnarec Anton, župnik in dekan v Kranju.
- Missia Jakob, dr., vzoritost, c. in kr. tajni svetnik, kardinal in knezo-nadžkof v Gorici.
- Mosche Alfonz, dr., advokat v Ljubljani.
- Murnik Ivan, cesarski svetnik, deželni odbornik in tajnik trg. in obrtne zbornice v Ljubljani.
- Novak Mihael, c. kr. okr. sodnik in dež. sodn. svetnik v Senožečah.
- Obergföll Josip, c. kr. profesor v Kočevju.
- Orožen Franc, c. kr. profesor na učit. pripravnici v Ljubljani.
- Orožen Ignac, stolni prošt v Mariboru.
- Pajk Jožef, dr., kanonik v Mariboru.

- Pajk Milan, c. kr. profesor v Ljubljani.
- Paulin Alfonz, c. kr. gimnazijski profesor v Ljubljani.
- Pavlin Franc, c. kr. nadinženir v Ljubljani.
- Pečnik Jernej, izkopovatelj starin v Novem Mestu.
- Perko Franc, posestnik v Novem Mestu.
- Perušek Rajmund, c. kr. gimn. profesor v Ljubljani.
- Petelin Martin, c. kr. gimn. profesor v Ljubljani.
- Pfeifer Josip, deželni tajnik v Ljubljani.
- Pintar Luka, c. kr. skriptor na licejski knjižnici v Ljubljani.
- Pirc Gustav, ravnatelj c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.
- Plantan Ivan, c. kr. notar v Ljubljani.
- Pleteršnik Maks, c. kr. gimn. profesor v Ljubljani.
- Poč Martin, župnik v Komendi.
- Podboj Ivan, župnik v Planini.
- Podkrajšek Franc, predstojnik železn. postaje v Rajhenburgu.
- Pokoren Franc, župnik v Besnici.
- Povše Franc, vodja v p., graščak, državni in dež. poslanec, dež. odbornik v Ljubljani.
- Prosinagg Robert, dr., zdravnik v Ljubljani.
- Račič Josip, dr., c. kr. dvorni svetnik in finančni prokurator v Ljubljani.
- Rahnè Ivan, c. kr. notar na Brdu.
- Ramoveš Andrej, župnik v Dobrepoljah.
- Ramoveš Jernej, župnik v Poljanah.
- Rechbach Anton, baron, c. in kr. stotnik v p. v Novem Mestu.
- Recher Jenny, posestnica v Ljubljani.
- Robida Ivan, m. policijski komisar v Ljubljani.
- Rohrman Josip, notarski substitut v Mokronogu.
- Rohrman Viktor, trgovec in posestnik v Ljubljani.
- Rozman Josip, mestni kapelan in tajnik družbe sv. Mohorja v Celovcu.
- Rus Nikolaj, pri mestnem fizikatu v Ljubljani.
- Rutar Simon, c. kr. gimn. profesor in c. kr. konservator v Ljubljani.
- Sajovic Janez, kanonik v Ljubljani.
- Salter Žiga, posestnik na Dunaju.
- Samassa Maks, tvorničar v Ljubljani.
- Satter Ivan, c. kr. profesor v Kočevju.
- Schaffer Adolf, dr., deželni odbornik v Ljubljani.
- Schönberger Markvart, baron, c. kr. okr. glavar v Krškem.
- Schöppl Anton, vitez, pl. Sonnenwalden, dr., advokat v Ljubljani.
- Schollmayr E. Henrik, nadgozdar v Mašunu pri Zagorju.
- Schulz Ferdinand, muzejski asistent v Ljubljani.
- Schwegel Josip, baron, vzvišenost, c. in kr. tajni svetnik, sekcijski načelnik zunanjega ministerstva v p., državni in dež. poslanec, graščak v Gorjah.
- Seidl Ferdinand, c. kr. realni profesor v Gorici.

- enekovič Andrej, ravnatelj
c. kr. višje gimnazije v Ljubljani.
- Sila Matija, župnik in dekan v
Tomaju.
- Sinkovič Karol, c. kr. gimn.
profesor v Ljubljani.
- Sitar Matej, župnik v Št. Juriju
pri Šmariji.
- Slanc Karol, dr., advokat v Novem
Mestu.
- Slékovec Matej, župnik pri Sv.
Marku niže Ptuja.
- Smičiklas Tade, kr. vseučiliški
profesor v Zagrebu.
- Smrekar Jožef, častni kanonik
in profesor bogoslovja v Ljubljani.
- Souvan Ferdinand, veletržec
v Ljubljani.
- Souvan Franc Ksav., veletržec
v Ljubljani.
- Starè Josip, dr., c. kr. adjunkt
finančne prokurature v Ljubljani.
- Starè Mihael, inženir in graščak
v Mengšu.
- Steska Viktor, škofijski tajnik
v Ljubljani.
- Štor Franc, dr., advokat v Ljub-
ljani.
- Stroj Alojzij, katehet na uršu-
linskih šolah v Ljubljani.
- Stussiner Josip, c. kr. poštni
nadkontrolor v Ljubljani.
- Suppan Josip, dr., ravnatelj
Kranjske hranilnice v Ljubljani.
- Sveteč Luka, c. kr. notar v Litiji.
- Svetina Ivan, c. kr. gimn. pro-
fesor v Ljubljani.
- Swoboda Henrik, suplent na
c. kr. realki v Ljubljani.
- Šašel Ivan, župnik v Adlešičih.
- Šavnik Karol, lekarničar in župan
v Kranju.
- Šiška Josip, ravnatelj škofijske
pisarne in konzist. svetnik v Ljub-
ljani.
- Šmid Valter, p., benediktinec v
Admontu.
- Šorli Ivan, c. kr. okr. glavar v
Paznu.
- Šorli Matija, c. kr. poštni rav-
natelj v Ljubljani.
- Štrekelj Karol, dr., c. kr. vse-
učiliški profesor v Gradcu.
- Štrukelj Ivan, kapel., Šmartin p. L.
- Šubic Ivan, ravnatelj c. kr. obrtnih
šol in dež. poslanec v Ljubljani.
- Šuman Josip, c. kr. dež. šolski
nadzornik v Ljubljani.
- Tavčar Ivan, advokat, graščak,
dež. poslanec in dež. odbornik v
Ljubljani.
- Tomažič Ivan, mestni župnik v
Škofji Loki.
- Traven Nikolaj, p., frančiškan
v Novem Mestu.
- Trobec Matej, c. kr. računski
oficijal dež. nadsodišča v Gradcu.
- Valenta pl. Marchthurn Aloiz,
dr., c. kr. vladni svetnik in pro-
fesor v p. in zdravnik v Ljubljani.
- Velkovrh Ivan, c. kr. nadpo-
ročnik v p. in tvorničar v Ljubljani.
- Vok Franc, c. kr. notar v Ljubljani.
- Volčič Edv., dr., c. kr. agrarni
komisar v Novem Mestu.
- Vončina Ivan, ravnatelj mag. ur.
in namestnik županov v Ljubljani.
- Vrhovec Ivan, c. kr. gimn. pro-
fesor v Ljubljani.
- Vrhovnik Ivan, župnik trnovski
v Ljubljani.
- Waldherr Josip, dr., imetelj in
predstojnik vzgojilnega in učnega
zavoda v Ljubljani.

- Wolsegger Peter, ravnatelj c. kr. gimnazije v Kočevju.
- Wurzbach Alfonz, baron, graščak, deželni poslanec v Ljubljani.
- Zamejic Andrej, kanonik v Ljubljani.
- Zeschko Albert, trgovec v Ljubljani.
- Zois Mihael Angelo, baron, konceptni praktikant pri c. kr. dež. vladi v Ljubljani.
- Zupan Ivan, kurat v Šempetru.
- Zupan Tomo, c. kr. gimn. profesor, konzist. svetnik in papeški častni kamornik v Ljubljani.
- Zupančič Vilibald, c. kr. profesor na pripravnici in c. kr. okr. šolski nadzornik v Ljubljani.
- Žagar Dragotin, deželni blagajnik v Ljubljani.
- Žakelj Friderik, c. kr. gimn. profesor v Ljubljani.
- Žitnik Ignac, dr., državni in dež. poslanec v Ljubljani.
- Žlogar Anton, župnik v Kranjski Gori.
- Žumer Andrej, c. kr. okr. šolski nadzornik v Kranju.
- Cistercijanski samostan v Stičini.
- Knjižnica c. kr. višje gimnazije v Ljubljani.
- Knjižnica c. kr. višje gimnazije v Novem Mestu.
- Knjižnica c. kr. višje realke v Ljubljani.
- Knjižnica c. kr. vseučilišča v Gradcu.
- Knjižnica ljubljanskih bogoslovcev v Ljubljani.
- Okrajna učiteljska knjižnica v Črnomlju.
- Okrajna učiteljska knjižnica v Kranju.
- Okrajna učit. knjižnica v Krškem.
- Okrajna učiteljska knjižnica ljubljanske okolice.
- Okrajna učit. knjižnica v Logatcu.
- Okrajna učit. knjižnica v Radovljici.
- Okrajna učit. knjižnica v Ribnici.
- Ravnateljstvo c. kr. rudnika v Idriji.
- Ravnateljstvo c. kr. drž. nižje gimnazije v Ljubljani.
- Ravnateljstvo c. kr. učit. pripravnice v Mariboru.

Č. Narcčniki na »Izvestja«.

- Arčè Rajko, c. kr. poštni kontrolor v p. v Ljubljani.
- Arko Mihael, župnik in dekan v Ljubljani.
- Bavdek Helena, posestnica v Vodmatu.
- Bohinjec Peter, župnik v Horjulu.
- Brežnik Franc, c. kr. gimn. profesor v Ljubljani.
- Ciperle Josip, učitelj meščanske šole na Dunaju.
- Čebašek Ivan, župnik v Črnem Vrhu nad Polhovim Gradcem.
- Demšar Josip, trgovec in posestnik v Železnikih.
- Globočnik Anton, fužinar in posestnik v Železnikih.
- Grašič Josip, župnik v Beramu.
- Jeglič Anton Bonaventura, dr., knezoškof ljubljanski.
- Jelovšek Gabriel, dež. poslanec, trgovec, posestnik in župan na Vrhniki.
- Jenko Josip, rudar v Hrastniku.
- Kadunec Franc, župnik v Krašnji.

- Kajdiž Tomaž, kanonik in deželni poslanec v Ljubljani.
 Klemenčič Ignac, dr., c. kr. vseučiliški profesor v Gradcu.
 Košmelj Janez, župnik v Begunjah.
 Krek Gregor, dr., c. kr. vseučiliški profesor v Gradcu.
 Kumer Franc, župnik in dekan v Stari Loki.
 Lekše Franc, župnik v Lučah.
 Lesjak Anton, župn. v Želimljah.
 Letnar Lovro, nadučitelj in c. kr. šolski nadzornik, Mengeš.
 Mauring Ivan, dr., kapelan na Igu.
 Medič Kalist, p., frančiškanski gvardijan v Paznu.
 Müller Ivan, župnik v Št. Heleni.
 Napotnik Mihael, dr., knezoškof lavantinski v Mariboru.
 Porenta Franc, župnik v Križih.
 Rozman Janez, častni kanonik in župnik pri Sv. Jakobu v Ljubljani.
 Sedej Franc, dr., kanonik v Gorici.
 Sket Jakob, dr., c. kr. gimn. profesor v Celovcu.
 Skuhala Ivan, dr., župnik in dekan v Ljutomeru.
 Starč Josip, kr. realčni profesor v Zagrebu.
 Škrabec Stanislaj, p., frančiškan v Gorici.
 Šubelj Ivo, dr., stud. iur. na Dunaju.
 Treiber Franc, kanonik in župnik v Št. Rupertu pri Velikovcu.
 Valenčič Ivan, Trnovo, p. Ilir. Bistrica.
 »Bralno društvo« v Železnikih.
 »Čitalnica« v Celju.
 » » v Gorici.
 » » v Kranju.
 » » v Ljubljani.
 » » v Novem Mestu.
 Ravnateljstvo bogoslovnega semenišča v Mariboru.
 Ravnateljstvo c. kr. učiteljišča v Kopru.
 Vodstvo kmetijske šole na Grmu.
 » ljudske šole v Št. Jerneju.

D. Naročnika na »Mittheilungen«.

- Resch T. V., knjigovez v Kranju.
 Rieger Simon, rudniški vodja pri Sv. Ani nad Tržičem.

Znanstvene korporacije in društva,

s katerimi je „Muzejsko društvo za Kranjsko“ v zvezi in zamenjava publikacije.

Aachen: Geschichtsverein.

Altenburg: Geschichts- und alterthumsforschende Gesellschaft des Osterlandes.

Basel: Historische und Antiquarische Gesellschaft.

Bayreuth: Historischer Verein für Oberfranken.

- Berolin (Berlin):** Kgl. Akademie der Wissenschaften.
Gesellschaft für Anthropologie, Ethnologie und Ur-
geschichte.
Verein für Geschichte der Mark Brandenburg.
Botanischer Verein der Provinz Brandenburg.
- Bonn:** Naturhistorischer Verein.
- Braunschweig:** Verein für Naturwissenschaften.
- Bregenz:** Museum-Verein für Vorarlberg.
- Breslau:** Schlesische Gesellschaft für vaterländische Cultur.
- Brno (Brünn):** Historisch-statistische Section der k. k. mährisch-schle-
sischen Ackerbaugesellschaft.
Naturforschender Verein.
- Budapešta (Budapest):** Magyar Tudományos Akadémia.
Kgl. ungarische geologische Gesellschaft.
- Celovec (Klagenfurt):** Geschichtsverein für Kärnten.
Naturhistorisches Landesmuseum.
- Curih (Zürich):** Gesellschaft für vaterländische Alterthümer.
Naturforschende Gesellschaft.
- Časlava:** Českoslovansky museum (*Věstník*) (zam. za »Izv.«).
- Darmstadt:** Historischer Verein für das Grossherzogthum Hessen.
- Dorpat:** Gelehrte Estnische Gesellschaft.
- Draždane (Dresden):** Kgl. sächsischer Alterthumsverein.
- Dunaj (Wien):** Kaiserliche Akademie der Wissenschaften.
K. u. k. Hofmuseen.
K. k. Centralcommission für Erforschung und Erhaltung
der Kunst- und historischen Denkmale.
K. k. statistische Centralcommission.
K. k. geologische Reichsanstalt.
Abtheilung für Kriegsgeschichte im k. k. Kriegsarchive.
K. k. geographische Gesellschaft.
Verein für Landeskunde in Niederösterreich.
Anthropologische Gesellschaft.
Alterthumsverein.
Numismatischer Verein.
Wissenschaftlicher Club.
Gesellschaft für Geschichte des Protestantismus in
Oesterreich.
Archäologisch-epigraphisches Seminar an der k. k. Uni-
versität.
Deutscher und österreichischer Alpenverein.
- Eisleben:** Verein für Geschichte und Alterthümer der Grafschaft
Mansfeld.

- Erfurt**: Kgl. Akademie gemeinnütziger Wissenschaften.
- Frankobrod (Frankfurt a. M.)**: Verein für Geschichte und Alterthums-
kunde.
Senkenbergische naturforschende Ge-
sellschaft.
- Friedrichshafen**: Verein für Geschichte des Bodensees.
- Giessen**: Oberhessischer Geschichtsverein.
- Gradee (Graz)**: K. k. Gartenbaugesellschaft.
Historischer Verein für Steiermark.
Naturwissenschaftlicher Verein für Steiermark.
Landesmuseumsverein Joanneum.
- Halle a. S.**: K. Leop.-Carol. Akademie der Naturforscher.
- Hamburg**: Verein für hamburgische Geschichte.
Verein für naturwissenschaftliche Unterhaltung.
- Hannover**: Historischer Verein für Niedersachsen.
- Inomost (Innsbruck)**: Museum Ferdinandeum.
Naturwissenschaftlich-medicinischer Verein.
- Kiel**: Gesellschaft für Schleswig-Holstein-Lauenburgische Geschichte.
- Knin**: Hrvatsko starinarsko društvo (»Starohrvatska Prosvjeta«).
- Königsberg**: Alterthumsgesellschaft »Prussia«.
- Krakov (Krakau)**: Akademia umiejtności.
- Kristiania**: Norsk Tolkemuseum.
- Landshut**: Historischer Verein für Niederbaiern.
- Ljubljana**: Slovenska Matica.
- Lipsko (Leipzig)**: Kgl. sächsische Gesellschaft der Wissenschaften.
- Linz**: Museum Francisco-Carolinum.
Verein für Naturkunde.
- Lvov (Lemberg)**: Naukovo tovaristvo imeni Ševčenka.
Towarzystwo historyczno (»Kwartalnik historyczny«).
Towarzystwo ludoznawcze (»Lud«).
- Monakovo (München)**: Alterthumsverein.
Historischer Verein für Oberbaiern.
- Moskva**: Société impériale des Naturalistes.
Imperatorskoje arheologičeskoje obščestvo.
- Nürnberg**: Germanisches Nationalmuseum.
Naturhistorische Gesellschaft.
- Odesa**: Novorosijskoje obščestvo jestetstvoispitateljej.
- Petrograd**: Imperatorskaja akademija nauk.
Slavjanskoje blagotvoriteljnoje obščestvo (zam. za »Izv.«).
- Posen**: Historische Gesellschaft für die Provinz Posen.
- Praga (Prag)**: Král. česká společnost náuk.
Museum království českého.

- Praga (Prag):** Narodopisná společnost československa (zam. za »Izv.«).
Věstník slovanských starožitností (zam. za »Izv.«).
Česky časopis historický (zam. za »Izv.«).
Verein für Geschichte der Deutschen in Böhmen.
- Raigern:** Studien und Mittheilungen aus dem Benedictiner- und Cistercienser-Orden.
- Rezno (Regensburg):** Historischer Verein für Oberpfalz und Regensburg.
Naturwissenschaftlicher Verein.
- Riga:** Gesellschaft für Geschichte und Alterthumskunde der Ostseeprovinzen Russlands.
- Rim (Roma):** Istituto austriaco di studii storici.
- Rovered (Rovereto):** Museo civico.
- Sibinj (Hermannstadt):** Verein für siebenbürgische Landeskunde.
Siebenbürgischer Verein für Naturwissenschaften.
- Solnograd (Salzburg):** Museum Carolino-Augusteum.
Gesellschaft für Salzburger-Landeskunde.
- Splet (Spalato):** Arheološki muzej (»Bulletino di archeologia e storia dalmata«).
- Štetin (Stettin):** Gesellschaft für pommerische Geschichte und Alterthumskunde.
- Štokholm (Stockholm):** Kongl. Vitterh. Historie och Antiquitets Akademien.
Nordiska Museet.
- Šverin (Schwerin):** Verein für mecklenburische Geschichte und Alterthumskunde.
- Temešvar (Temesvár):** Südungarischer naturwissenschaftlicher Verein.
- Trident (Trento):** Museo comunale.
- Trst (Trieste):** Museo civico di antichità (Società di Minerva).
Società Adriatica di scienze naturali.
- Wernigerode:** Harzverein für Geschichte.
- Wiesbaden:** Nassauischer Verein für Alterthumskunde.
- Würzburg:** Historischer Verein für Unterfranken und Aschaffenburg.
- Zagreb:** Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
Hrvatsko arheološko društvo.
Hrvatsko naravoslovno društvo.
Kr. hrv.-slav.-dalm.-zemaljski arkiv (»Vjestnik«).
- Zgorelec (Görlitz):** Oberlausitzische Gesellschaft der Wissenschaften.

Izdaje in zalaga »Muzejsko društvo za Kranjsko.«

Natisnili J. Blasnikovi nasledniki v Ljubljani.